

Tisdagen den 4 februari

Kl. 13.00–14.55

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 14 januari justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Janine Alm Ericson* (MP) avsågt sig uppdraget som suppleant i socialförsäkringsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Miljöpartiets riksdagsgrupp anmält *Annika Hirvonen Falk* som suppleant i socialförsäkringsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Annika Hirvonen Falk (MP)

§ 4 Anmälan om gruppledare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets partigrupp anmält *Maj Karlsson* som gruppledare för partigrupp från och med den 28 januari.

§ 5 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets partigrupp anmält *Hanna Gunnarsson* som ersättare för gruppledare för partigrupp från och med den 28 januari.

§ 6 Anmälan om ledamot i Europaparlamentet

Andre vice talmannen anmälde att *Jakop Dalunde* (MP) utsetts till ny ledamot i Europaparlamentet från och med den 1 februari med anledning av Förenade kungarikets utträde ur Europeiska unionen.

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot i Europaparlamentet och ny ersättare för ledamot i Europaparlamentet

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att *Jakop Dalunde* (MP) har utsetts till ny ledamot i Europaparlamentet fr.o.m. den 1 februari 2020 och att *Lorentz Tovatt* (MP) har utsetts till ny ersättare för ledamot i Europaparlamentet fr.o.m. den 1 februari 2020.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat bevisen för den nya ledamoten och ersättaren och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 6 februari 2020

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Sofia Ekstrand

sekreterare

§ 7 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 6 februari kl. 14.00*.

§ 8 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2019/20:289

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:289 Behoven av polisiär kontroll av olaglig taxitrafik

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 20 februari 2020.

Stockholm den 30 januari 2020

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Daniel Ström

Tf. expeditionschef

§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott

Prot. 2019/20:68
4 februari

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2019/20:3479–3482 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 10 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Trafikutskottets betänkande

2019/20:TU6 Yrkestrafik och taxi

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

2019/20:AU5 Riksrevisionens rapport om diskrimineringslagens krav på lönekartläggning

2019/20:AU6 Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens matchningsarbete

Socialutskottets betänkande

2019/20:SoU13 Särskilt förordnande inom hälso- och sjukvården

Utbildningsutskottets betänkande

2019/20:UbU7 Grundsärskolans kunskapsuppdrag

§ 11 Svar på interpellation 2019/20:277 om isolering och långa häktningstider

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Erik Ottoson har frågat justitie- och migrationsministern vilka initiativ ministern och regeringen har vidtagit och avser att vidta för att komma till rätta med dels isoleringen av häktade personer, dels de villkor som råder på våra svenska häkten. Det gäller till exempel långa häktningstider, särskilt vad gäller barn och minderåriga. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

De frågor som Erik Ottoson tar upp är angelägna och högt prioriterade av regeringen.

Häktning är en ingripande åtgärd, inte minst när häktningen förenas med restriktioner och pågår under lång tid. För att kunna utreda brott kan det dock vara nödvändigt med häktning, även att häktningen förenas med restriktioner, till exempel för att hindra en misstänkt från att ha kontakt med medmisstänkta, vittnen eller målsägande eller från att på något annat sätt påverka eller förstöra bevis. Det gäller särskilt när brottet utgör en del av organiserad eller gängrelaterad brottslighet.

Reglerna om häktning och restriktioner är alltså av stor betydelse för att effektivt kunna bekämpa brott. I de fall häktning med restriktioner behövs är det därför viktigt att det även fortsättningsvis finns möjlighet till detta.

Däremot är det givetvis, när det är nödvändigt med häktning, viktigt att minimera de påfrestningar detta innebär, särskilt när det handlar om unga personer. Det är därför angeläget, inte minst ur ett barnrättsperspektiv, att arbeta för att häktningstiderna ska vara så korta som möjligt och för att isoleringen av häktade ska minska. Samtidigt får de brottsutredande myndigheternas förmåga att utreda brott inte försämrats.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder på området. Regeringen har gett Kriminalvården i uppdrag att tillsammans med Åklagarmyndigheten och Statens institutionsstyrelse analysera hur situationen för barn som frihetsberövas kan förbättras. I den rapport som myndigheterna har lämnat föreslås en rad åtgärder för att förbättra situationen för frihetsberövade barn, bland annat genom ökad möjlighet till mellanmänsklig kontakt.

Regeringen har också under flera år gett Åklagarmyndigheten och Kriminalvården i uppdrag att årligen redovisa vilka åtgärder myndigheterna har vidtagit i syfte att minska isoleringen av intagna i häkte. Regeringen följer alltså frågan noga.

Jag kan också konstatera att myndigheterna har vidtagit en rad åtgärder när det gäller häktning och restriktioner. Till exempel har Åklagarmyndigheten tagit fram riktlinjer samt föreskrifter och allmänna råd för åklagares arbete med sådana frågor. Det är dessutom glädjande att se att Åklagarmyndighetens och Kriminalvårdens gemensamma utvecklingsarbete på området har lett till en god samverkan mellan myndigheterna i dessa frågor.

Slutligen vill jag framhålla att regeringen har gett en utredning i uppdrag att föreslå hur användandet av häktning och restriktioner kan minska. I betänkandet *Färre i häkte och minskad isolering* lämnar utredningen förslag som rör bland annat häktningstider, restriktionsanvändning och isolering. Regeringen avser att i närtid återkomma till riksdagen med förslag som grundas på denna utredning.

Anf. 2 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är ett innehållsrikt svar. Det uppskattas att få den här formen av konkreta svar på frågorna. Det får man tyvärr inte varje gång man ställer interpellationer. Men det kan också ha att göra med frågornas natur.

Det här är en fråga som vi egentligen inte har några djuplodande ideologiska konflikter kring. Det handlar i grunden om medmänsklighet och om hur vi tycker att vårt samhälle ska vara utformat, ur ett medmänskligt perspektiv.

Efter konstitutionsutskottets utfrågning med justitieombudsmännen kände jag ändå att det var påkallat att ställa interpellationen. Man återkommer regelbundet till den här problematiken. Varje år innehåller justitieombudsmännens ämbetsberättelse till riksdagen frågetecken och bitvis kritik. Men det går framför allt att läsa sig till att det finns en ganska stor oro över situationen i våra svenska häkten och hur det ser ut på ett medmänskligt plan. Det är bakgrunden.

Jag skulle önska att statsrådet utvecklar hur Regeringskansliet följer upp justitieombudsmännens regelbundna rapporter kring detta. Jag vet att de i huvudsak riktar sig till myndigheterna i fråga. Men det finns också en återkoppling till Regeringskansliet.

Jag vill också höra statsrådets tankar kring hur man ska kunna komma till rätta med det. Vi har hört om återkopplingarna från myndigheterna. Men en stor del handlar också om de fysiska förutsättningar för att bedriva verksamheterna i de lokaler som finns, med den personalstyrka och de resurser som finns och med de befogenheter och regelverk som finns. Mycket av detta är saker som kan vara till synes svårt för en myndighet att lösa inom de ramar man har givits. Därför är en fråga till statsrådet: Vilka konkreta åtgärder väljer regeringen att ta till framöver, i termer av exempelvis resurser men även regelförändringar och investeringar i kriminalvården?

Vi har ett stort problem med ökad brottslighet. Det kommer oundvikligen att leda till ett ökat antal häktade. Framför allt med tanke på med de lagförändringar som gjorts vad gäller när man kan och ska häktas kommer det att bli fler häktade. Då måste vi svara upp i andra änden så att det blir möjligt att genomföra.

Det handlar också om saker som ligger lite i mänsklighetens natur när man arbetar i en sådan kontext, med människor som är bokstavligt talat tillfångatagna och hållna mot sin vilja. Det finns otaliga mer eller mindre nedslående forskningsexempel på vad som sker rent socialt i ett sådant sammanhang. Det gäller inte bara de intagna utan också de som ska vara personal på en sådan plats, i brist på bättre ord: fångvaktare. Det handlar om vilka psykologiska och sociala avarter det ibland kan leda till, till exempel bristande empati i ögonblicket. Även om människan i grunden är god kan det i ögonblicket och kontexten leda till avarter. Också de uppmärksammas inom ramen för justitieombudsmännens granskning av myndigheten.

Jag är intresserad av att höra hur statsrådet ser på det och vilka signaler och uppdrag som har getts till framför allt Kriminalvården för att undvika den formen av avarter framgent.

Anf. 3 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Erik Ottoson, för både interpellationen och konstaterandet att detta inte är en ideologiskt konfliktfylld fråga! Det är snarare en fråga där vi i Sveriges riksdag brukar ha en bred samsyn, eftersom det handlar om hur vi hanterar några av de mest utsatta människorna i vårt land. Vi vill ju göra det med ett visst mått av humanitet i syfte att minska återfallen i brott. Det finns en idé i Sverige med att ha bra häktesverksamhet och anstalter som bedriver ett arbete som gör att färre återfaller i brott. Då får situationen på häktena inte se ut hur som helst. Man måste också jobba smart med frågorna om exempelvis hur länge man sitter häktad.

Jag vill understryka att det egentligen inte finns någon aktör som tjänar på för långa häktetider. Det mest uppenbara är kanske att den häktade inte tycker att det vore bra. Det är också väldigt viktigt att hela processen går snabbt för framför allt målsäganden och vittnen så att de kan nå ett avslut. Detta är även viktigt för domstolarna så att de slipper ta om en massa processer flera gånger och därmed förlänga det hela. Det stjäl tid från åklagarna och ytterst för kriminalvården. Att jobba så smart som möjligt med det här är alltså en fråga för hela systemet.

Jag är väl medveten om vad jag har sagt och att interpellationen handlar om de långa häktningstiderna och den isolering som förekommer i Sverige. Men jag vill upprepa att jag tror att vi är helt överens om att det måste få förekomma. Vid allvarlig brottslighet kan det behövas långa häktetider.

Ibland måste man också begränsa den intagnes möjligheter att kommunicera med andra; annars kan man försvåra möjligheterna att gå i mål i en domstolsprocess. Detta måste fortfarande vara väldigt tydligt.

Givet detta tycker jag att flera av frågorna är väldigt relevanta. Jag vill först säga något om vad vi har gjort mer konkret.

Kriminalvården har de senaste åren fått särskilda anslagsökningar, och de behövs. En del har handlat om att jobba med att kunna minska isoleeringen. På så vis jobbar man med anslagsfrågan.

Vi vet att kriminalvården är uppe på 100 procents beläggning nu. Ibland ligger man över det. Man har dubbelbeläggningar på rum och så vidare. Situationen är alltså ansträngd både personmässigt och, som Erik Ottoson antyder, kanske ännu mer lokalmässigt. Det är inte alltid möjligt att blanda människor och jobba på detta sätt om man är fast i sina lokaler. Därför genomför vi nu en väldigt stor utbyggnad av kriminalvården, men den tar lite tid. Det handlar om en kombination av långsiktiga platser och kortsiktiga insatser, och vi ger Kriminalvården fler möjligheter.

Det svängde dock ganska snabbt. För några år sedan minskade beläggningen, och nu ökar den snabbt igen. Det har framför allt skett efter 2018 då det blev en rejäl ökning. Det blev ungefär 500 fler antagna bara från 2018 till 2019. Sedan januari 2018 har 300 nya permanenta och 300 tillfälliga platser tillkommit. Det finns nu också en kraftfull utbyggnadsplan. Men den bygger på att kommunerna till exempel medger att det byggs fängelser runt om i Sverige.

Förutom detta har vi ett återrapporteringskrav i regleringsbrevet för både Kriminalvården och Åklagarmyndigheten som innebär att de ska redovisa hur de jobbar för att minska isoleringen i häkten.

Jag vill även återkomma till frågan om den utredning som har lagt fram ett antal förslag. Remissynpunkterna var ganska goda. Men det gäller att hitta rätt balans för detta så att vi inte minskar de brottsbekämpande myndigheternas möjlighet att utreda brott och göra det med de bästa förutsättningarna. Som jag sa i svaret räknar jag med att inom närtid återkomma med en proposition om detta, som bland annat berör det faktum att barn har suttit häktade en längre tid och att deras möjligheter att umgås med andra också har varit inskränkta. Detta är frågor som vi måste ta på stort allvar.

Anf. 4 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för det utvecklade svaret! Jag tror att det är viktigt med tydliga ansvarslinjer. Myndigheten har så klart inom ramen för sitt ansvarsområde ett väldigt tydligt ansvar för genomförandet av detta. Regeringen har möjligheter och ansvar att se till att det finns förutsättningar för myndigheten. Jag tycker att statsrådet på ett bra sätt beskriver vad man har gjort och vad som eventuellt kan komma framöver.

Jag efterlyser dock att det också ska finnas en plan för att inte bara öka platserna utan också för hur detta kommer att utvecklas. En rad straffskärpningar är uppe för diskussion. Detta kommer att fortsätta att ställa ännu större krav på Kriminalvården att hantera om möjligt ännu fler personer i häkte och fängelse framgent. Då behövs en plan som tar höjd för detta.

Det här kan även kopplas till den situation vi ser utanför dessa väggar med en alltmer omfattande kriminalitet och otrygghet. Detta är många

gångar anledningen till att vi tar steg för att skärpa straff och ge polisen fler befogenheter. Det leder i slutändan till att vi får fler personer i häkte.

Jag vill höra statsrådet utveckla tankarna om hur han ser på en sådan plan. Har regeringen verkligen räknat på detta? Det handlar inte bara om en ökning utan också om ökningen kommer att räcka till. I nuläget känns det inte troligt, givet hur ökningstakten ser ut vad gäller antalet platser. Det gäller även hur ökningstakten kan beräknas se ut med de straffskärpningar, de förändrade reglerna för häktning och så vidare som kan bli aktuella. Även polisens befogenheter som gör det möjligt att utreda fler brott spelar in här. Dessa brott har tidigare varit outredda eller har åtminstone inte lett till någon häktning.

Jag vill även återkomma till det som kan kallas kulturfrågor inom ramen för Kriminalvårdens arbete och personalarbete. Vi får regelbundet rapporter från bland annat justitieombudsmännens granskning av kriminalvården där fel och ibland väldigt allvarliga sådana begås. Det handlar bland annat om förnedrande behandling av intagna. I grunden goda människor gör i kontexten olämpliga och orimliga saker där de kanske inte riktigt tar den intagnes värdighet på allvar.

Här handlar det om hur man arbetar med detta. Självklart finns det inte möjlighet att vid varje givet ögonblick kontrollera den enskilda anställda, men politiskt sett måste man ställa höga krav på ett viktigt värdegrundsarbete hos en myndighet som Kriminalvården. Den har ju, som statsrådet säger, hand om människor när de är som mest utsatta i en för den enskilde väldigt svår situation. Om man då inte blir behandlad med en rimlig nivå av värdighet utgör såklart en ännu större inskränkning av den egna friheten och värdigheten. Jag vill gärna höra några ord om detta.

Jag tror att det finns skäl att återkomma till detta framöver. Det här har som sagt varit en lång följetong. Åtgärder har vidtagits tidigare, men problemen kvarstår i mångt och mycket. Om jag får återkoppla till det vi började med vad gäller antalet platser och lokal- och personalförutsättningarna är detta också bakgrunden till min interpellation. Dessa måste inte bara matcha utan i detta läge med marginal överträffa den ökning som sker vad gäller antalet personer som blir häktade och kanske senare hamnar i fängelse för att man ska kunna beta av och komma i kapp de problem som vi har sett i Sverige under alltför många år.

Anf. 5 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Interpellanten tar upp många frågor. Låt mig börja med dem som handlar om det akuta läget. Polisen har inom ramen för Operation Rimfrost meddelat Kriminalvården att det nu kommer fler intagna. Kriminalvården ingår också i Operation Rimfrost för att plocka fram de häktes- och anstaltsplatser som behövs i den särskilda insats som går väldigt hårt åt de grovt kriminella som står för våldet i Sverige.

Vi har såklart en specifik situation nu när polisen är väldigt offensiv. Målet är att sätta fler av de gängkriminella i fängelse för att minska våldet och skjutningarna. Detta påverkas alla myndigheter av, så också naturligtvis Kriminalvården. Det finns dock ett bra samarbete om detta. De är helt med på hur man ska jobba för att hantera situationen, även om den för Kriminalvården redan från början är ansträngd.

Kriminalvården får nu tillskott. I vårändringsbudgeten fick man 335 miljoner. Man fick ytterligare 330 miljoner för perioden 2019–2020. Man får 569 miljoner kronor 2021 och 729 miljoner kronor 2022. Kriminalvården står i en enorm utbyggnadsfas. Vårt intresse är inriktat på att det är en kombination av tillfälliga saker som måste till här och nu och sådana platser som ökar kapaciteten långsiktigt.

I vårt arbete försöker vi titta på hela rättskedjan, vilka effekter den växande polisorganisationen får och vad som händer på åklagarsidan, domstolsidan och kriminalvårdssidan. Tanken är också att det i nästa skede, då antalet poliser ökar i hela landet, får en dämpande effekt. Det är en sak nu när man är väldigt offensiv och det blir en så att säga intagande effekt. Men vi hoppas också att de polisiära resurserna ska leda till att det blir något färre brott och en något lugnare situation. Detta är en del av ekvationen när vi gör denna stora satsning.

Jag är ute på lite hal is när det gäller Kriminalvården, eftersom den egentligen hanteras av Morgan Johansson. De mer detaljerade frågorna vad gäller personal och sådant kanske jag inte bör svara på mer ingående. Jag vet att sådant arbete pågår. Man har haft en del problem vad gäller rekrytering och att få en långsiktighet i detta, men jag vet att man tar det på stort allvar.

Jag vill dock säga att Kriminalvårdens resultat har förbättrats över tid, vilket kanske inte alla vet. Det är alltså färre som återfaller i kriminalitet efter vistelse i dag än för ungefär tio år sedan. Jag tror att det hänger ihop med de utbildningssatsningar som nu görs inom Kriminalvården. Folk får yrkesutbildningar som leder till att de har någonting annat att gå till efteråt. Vi får se om det är hela sanningen, men det är ändå ett positivt resultat för Kriminalvårdens arbete framöver.

Nu bygger vi ut hela rättskedjan med stora satsningar. Men jag tror att det är viktigt att i det här läget också fundera på vad som kan effektiviseras i rättskedjan. Ta de långa häktetiderna till exempel. En utredning som jag har fått och som jag är väldigt intresserad av handlar om att gå igenom domstolsprocessen för inte minst de stora och komplicerade brottmålen. Vid till exempel ekonomisk brottslighet är det ofta väldigt långa häktestider, eftersom det är komplicerat. Nu finns det förslag om hur man skulle kunna begränsa processerna, fokusera på prövningen av skuldfrågan och därmed frigöra tid. Alla parter skulle tjäna på det.

Det är samma sak med snabbare lagföring, en process som jag tror kommer att frigöra resurser i hela rättskedjan. Det handlar om att polisen vid mindre brottslighet på plats kan säga: Antingen erkänner du eller så har du en tid i domstol om två veckor.

Vi måste jobba med snabbheten i processerna, så att vi inte kör runt människor i systemet för lång tid. Det blir inte bra för någon.

Anf. 6 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Jag förstår att det är en viktig och ibland komplicerad gränsdragning mellan statsrådet Dambergs och Morgan Johanssons ämbetsutövning. En lustig parentes i sammanhanget är att jag skrev interpellationen till statsrådet Damberg, men att kammarkansliet tyckte att det nog var Morgan Johansson den skulle ställas till. Regeringskansliet tyckte däremot att det var till statsrådet Damberg. Jag säger det bara för att illustrera komplexiteten i hur ansvarsfördelningen inom ramen för en regeringsbild-

ning kan se ut. Jag förstår detta. Man kan väl fundera över det, men det funkade säkert jättebra. Jag förutsätter att ni har ett gott samarbete.

För att återgå till sakfrågan: Statsrådet pratar om att vi nu såklart har en inflödeseffekt på grund av bland annat Operation Rimfrost och det ökade antalet poliser. Han förväntar sig över tid en återhållande effekt av ett ökat antal poliser. Jag kanske är född skeptiker, men jag tror det när jag ser det. Det återstår att se, som sagt. Jag ställer mig frågande till att nivån på kriminalvårdens omfattning framgent ska utgå från ett sådant antagande. Detta kanske statsrådet vill förtydliga.

Jag ifrågasätter att det kommer att ha en sådan effekt. Jag tror att vi snarare har strukturella problem som inte går att åtgärda här och nu. Det måste ske på längre sikt. Rekryteringen och det vakuum som skapas av ett inflöde till häkten och kriminalvårdsanstalter skapar möjlighet för andra personer att ta samma roll. Det är någonting vi ser inom den organiserade brottsligheten; det är inte bara att låsa in de befintliga – det kommer också nya. Det gör att jag i någon mån ifrågasätter att detta så småningom får en hämmande effekt. Jag önskar att det vore sant, och jag hoppas att det blir så. Men, fru talman, det återstår att se.

Tack för en god debatt!

Anf. 7 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att klargöra det sista. Jag tror att Moderaterna och Socialdemokraterna är ganska överens. Vi tror att fler poliser minskar brottslighet och att fler närvarande poliser runt om skapar trygghet och mindre tillfälle för brottslighet. Jag tror att det finns en sådan långsiktig effekt med en starkare polisorganisation. Det leder på lång sikt till ökad trygghet på rastplatser, i centrum eller vad vi nu kan tala om. Det tror jag. Det vi ser framför oss nu är en kraftig utbyggnad av Kriminalvården, en kraftig utbyggnad av domstolsväsendet och ytterligare resurser till åklagarväsendet. Det är mer en långsiktig utveckling jag talade om. Vi måste ha starkare kapacitet i våra häkten och i Kriminalvården för att kunna hantera den här situationen.

Tillbaka till interpellantens grundfråga: Det är viktigt att hantera de långa häktetiderna. Det gäller inte minst hur barn behandlas i häkten. Där har vi fått internationell kritik under väldigt lång tid, inte minst vad gäller isolering. Det finns mer att göra för att effektivisera detta och se till att man är häktad så länge man behöver.

Jag vill avsluta med det självklara, som vi och Moderaterna är överens om. När det finns behov av häktning ska det göras. Finns det behov av att isolera häktade ska det också göras. Det finns ingenting som får riskera de utredningsarbeten som görs i syfte att nå fällande domar i svenska domstolar. Det får vi inte kompromissa med. Men utredningen har lämnat en rad förslag som vi med stor sannolikhet kommer att kunna vara överens om att vi kan gå vidare med inom kort.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2019/20:68
4 februari

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellation 2019/20:272 om ytterligare insatser mot våld och hedersrelaterat förtryck mot barn

Anf. 8 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Juno Blom har frågat justitie- och migrationsministern om han är beredd att vidta åtgärder för att ta fram en övergripande nationell strategi för att bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck mot barn. Vidare har Juno Blom frågat justitie- och migrationsministern om han är beredd att vidta åtgärder för att inrätta ett nationellt center för försvunna barn, som bland annat ska samla och tillgängliggöra kunskap om hur många barn som är försvunna och hur detta kan förhindras och därmed stärka socialtjänstens och andra aktörers förutsättningar att agera i frågan.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag vill inleda med att tacka Juno Blom för att hon lyfter dessa mycket angelägna frågor om hur samhället kan förbättra stödet och skyddet för barn som utsätts för våld. Hedersrelaterat våld och förtryck innebär fullkomligt oacceptabla kränkningar av mänskliga rättigheter och barnets rättigheter. Barn och ungdomar i Sverige ska växa upp under trygga förhållanden i frihet från våld och förtryck.

I regeringspartiernas överenskommelse med Centerpartiet och Liberalerna lyfts en rad åtgärder som har till syfte att stoppa hedersbrotten. Regeringen har även under senare år tagit en rad andra initiativ som är särskilt relevanta i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Arbetet med att motverka våld mot barn har i många fall beröringspunkter med arbetet med att motverka mäns våld mot kvinnor. Ökat skydd för barn och unga mot våld är ett centralt område i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 och det åtgärdsprogram som ingår där. Regeringen anser att det behövs ett fortsatt samlat grepp för att motverka våld mot barn. Enligt målet för barnrättspolitikerna ska alla barn få sina rättigheter tillgodosedda, och arbetet med att säkerställa detta för inte minst särskilt utsatta grupper av barn fortsätter.

Arbetet med att stärka barnrättsperspektivet inom socialtjänst och den sociala barn- och ungdomsvården är viktigt för att förbättra situationen för några av de mest utsatta barnen. Regeringen har till exempel gett Socialstyrelsen i uppdrag att lämna förslag på hur möjligheterna att ge öppna insatser utan samtycke till barn och unga kan öka, så att insatserna kan ges i fler fall och i fler situationer. I uppdraget ingår att se över bestämmelsen om så kallat mellantvång i lagen (1990:52) om vård av unga, bland annat om mellantvång bör kunna beslutas vid brister i den unges hemmiljö, till exempel vid hedersrelaterad problematik. Uppdraget ska redovisas den 2 december 2020. Regeringen har även gett uppdrag till Barnafriad vid Linköpings universitet att genomföra utbildningsinsatser för landets barnhusverksamheter om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning.

Att öka kunskapen om barn som försvinner och förhindra att detta sker är ytterst angeläget. Länsstyrelsen i Östergötlands län har i flera år haft ett omfattande nationellt regeringsuppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck som bland annat omfattar kunskapsutveckling. Uppdraget har förstärkts inför 2020.

Utrikesförvaltningen spelar en viktig roll i kampen mot att barn förs bort mot sin vilja. Regeringen har förstärkt UD:s arbete för barn, unga och familjer som blivit nödställda utomlands med fokus på barn- och tvångs- äktenskap. Satsningen har inneburit ökad kapacitet att hantera denna typ av ärenden inom utrikesförvaltningen samt en utveckling av arbetsmetoder och kunskap som är värdefull även för förebyggande insatser i kommunerna. Det är viktigt, men det är också av yttersta vikt att vi hindrar att barn över huvud taget förs utomlands.

I slutbetänkandet *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet* (SOU 2018:69) föreslås ett straffsanktionerat utreseförbud för barn som riskerar att föras ut från Sverige i syfte att ingå äktenskap eller utsättas för könsstymning. Frågan om att öka möjligheterna att föra statistik över hedersrelaterad brottslighet behandlas också i betänkandet. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och ambitionen är att besluta om en proposition under våren 2020.

Sammanfattningsvis rör frågorna som Juno Blom lyfter i sin interpellation mycket allvarliga samhällsproblem. Det pågår en rad åtgärder i syfte att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck och våld mot barn, men betydande utmaningar kvarstår. Vi kan aldrig acceptera att barn utsätts för våld.

Anf. 9 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Tack, Åsa Lindhagen!

Sverige är ett land fullt av möjligheter för de flesta barn som växer upp här. Uppfattningen att barnet är en individ har vunnit större gehör i Sverige än i de flesta andra länder. Men nu kommer det larmsignaler om samhällets oförmåga att skydda de mest utsatta barnen som vi måste ta på största allvar.

Det gäller barn som utsätts för våld och sexuella övergrepp i de miljöer där de ska känna sig som tryggast, i hemmet och i skolan. Det gäller även alla de barn som förts ut ur landet med risk att utsättas för barnäktenskap, könsstymning eller omvändelseförsök rörande sexuell läggning.

Vi lyckas inte längre skydda barn som utsätts för de mest allvarliga formerna av våld när förövarna är vuxna i barnets närmaste omgivning eller andra unga inte minst i skolan. Varje fall av våld eller övergrepp som samhället inte stoppar innebär ett barn som inte får tillgång till liv, hälsa och trygghet och därmed begränsas från att utvecklas till fullo.

Genom bristande ställningstagande och handlingskraft från ansvariga politiker och myndigheter blir Sverige för alltför många barn långt ifrån möjligheternas land. Jag har mött de barnen bakom statistiken. Jag har mött deras rädsla, maktlöshet och ofrihet. Jag har lyssnat till hundratals olika berättelser om svek från vuxenvärlden.

Jag valde politiken då jag ansåg att politiken valt bort barnen. I Sverige är föräldrarätten stark, vilket vi måste våga utmana. När barn sätter nyckeln i dörren hemma, som borde vara deras trygga borg, har hemmet i stället förvandlats till en brottsplats för alltför många barn.

Ska våldsutsatta barn få rätt stöd och skydd måste vi politiker och ansvariga myndigheter inse att vårdnadshavaren numera även är en gärningsperson, och det utsatta barnet är ett brottsoffer. Detta är förvisso ett allvarligt problem i en familj, men det är inte ett familjeproblem. Det är allvarlig kriminalitet. Därför ställde jag frågan till justitieministern.

Menar vi allvar kan vi inte se att en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor är lösningen på barns våldsutsatthet. Utsatta barn har rätt till ett eget fokus. Den nationella strategin för att bekämpa våld mot barn borde omfatta all den våldsutsatthet barn riskerar att utsättas för.

Staten ska se till att skydda varje barn genom satsningar på utbildning, sociala åtgärder och tydlig lagstiftning. Myndigheter är skyldiga att ge våldsutsatta barn det stöd och det skydd de har rätt till och behov av. Genom en tydlig struktur för roll- och ansvarsfördelning mellan myndigheter ökar förutsättningarna för den samverkan som är nödvändig för att på bästa sätt bekämpa våld mot barn och ge de redan utsatta barnen rätt till vård, stöd och skydd. Strategin ska även innehålla åtgärder för att belysa och förebygga, identifiera, utreda, rehabilitera och följa upp våld mot barn.

En nationell strategi är förutsättningen för en sammanhållen politik. Frågorna berör många olika myndigheter liksom kommuner, landsting och civilsamhället. Det enskilda barnet ska ges möjlighet att göra sin röst hörd. Lagstiftningen behöver ses över brett, och den transnationella dimensionen som innebär att barn kan föras ut ur Sverige måste finnas med. Så förebygger vi att barn bedöms med olika måttstockar.

I dag händer det alltför ofta att barn bemöts på olika sätt beroende på utländsk bakgrund, bostadsort, funktionsnedsättning, status som ensamkommande, föräldrar med psykisk ohälsa eller missbruk. Strategin måste också ha ett tydligt fokus på barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck i alla dess uttrycksformer.

Liberaler har aldrig duckat för verkligheten, blundat för utsattheten eller ofriheten. Verkligheten kan vara svår att ta in, med det är när vi väljer att se den som vi kan göra förändringar. Att investera i våra utsatta barn är att investera i vår gemensamma framtid.

Anf. 10 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det är glädjande att se att det är fler partier som driver kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det är någonting som inte hör hemma här i Sverige och helst inte någon annanstans heller. Men tyvärr har vi det i Sverige. Som ledamoten nämnde i sin interpellation är det 18 år sedan Fadime mördades, och vi har fortfarande kvar problemet i Sverige.

Vi må vara ett tolerant land, som Juno beskriver i sin interpellation, men jag anser att vi är ett på tok för tolerant land. Vi måste bli duktigare på att stå upp för våra svenska rättigheter och våra svenska värderingar.

Här i Sverige ska var och en själv få bestämma över vad den vill göra i sitt liv, var man vill studera, vilken man vill gifta sig med etcetera. Men vi har fortfarande inte fått bukt med problemet. Det kanske är för att regeringen har varit naiv.

Nyligen hade jag en interpellationsdebatt där jag lyfte fram problemet med att det är få kommuner som gör statistik om hur många barn som förs utomlands. Det är oerhört viktigt att alla kommuner gör statistik om detta för att vi ska kunna få bukt med det. Jag nämnde att vi behöver göra nationell statistik för att kunna förebygga bortföranden men också för att kunna hantera de ärenden där barn redan har förts bort från landet.

I debatten mötte jag statsrådet Morgan Johansson, och han sa samma sak som statsrådet säger här om att det är flera lagar på gång. Jag instämmer i ledamoten Juno Bloms interpellation om att det behöver göras mer, vilket jag också har påtalat vid flera tillfällen.

Vi har en regering som kallar sig för barn- och kvinnovänlig. Men i själva verket har vi en regering som är barn- och kvinnofarlig. Detta gäller både politiken inom Sverige och vår politik i utlandet.

Som jag inledde med att säga är det glädjande att se att flera partier driver kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck. Därför vill jag fråga ledamoten Juno Blom om hon och hennes parti är beredda att samtala med Sverigedemokraterna.

Man kan nämligen påverka och tillsätta nya myndigheter, stifta lagar etcetera utan att regeringen godkänner det så länge som man har majoritet i riksdagen. Dessutom kan vi avsätta regeringen redan nästa vecka om vi vill.

Så till min fråga. Är Juno Blom och hennes parti beredda att sätta sig ned och samtala kring detta med Sverigedemokraterna, eller är det viktigare för henne att Stefan Löfven sitter kvar?

Anf. 11 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Det är blandad kompott här, kan man konstatera.

När det gäller problematiken med hedersrelaterat våld och förtryck och våld mot barn är det helt avgörande att vi jobbar med att ta steg framåt. Det är prioriterade frågor för regeringen. Vi har skjutit till väldigt mycket resurser över tid och också under förra mandatperioden för att stärka arbetet mot mäns våld mot kvinnor, inklusive den utsatthet som inte minst barn befinner sig i. Det gäller både barn som utsätts för våld och barn som växer upp i hem där det förekommer våld. De far väldigt illa av att se våld mellan vuxna, företrädesvis riktat mot mamma.

Vi har många saker vi behöver göra bättre. Vi är helt överens om att vi behöver göra mer. Håller vi måttet i samhället i dag? Nej, det gör vi inte. Det lyfter också riksdagsledamoten Juno Blom fram väldigt tydligt i interpellationen. Hon driver på olika sätt frågorna sedan många år tillbaka. Jag har stor respekt för den kampen. Det gäller det stora genuina engagemang som finns för det enskilda barnet som riksdagsledamoten har framfört sig. Det gäller de möten som hon har haft under många års tid men också det stora engagemang för att vi måste förändra på strukturell nivå.

Vi är överens om att vi inte gör tillräckligt bra ifrån oss. Det finns många områden där vi ser att vi brister för barns situation i Sverige i dag. Det gäller inte minst det som lyftes fram om föräldrarätten. Vi måste våga utmana föräldrarätten. Den ringas in i ett nötskal inte minst när vi talar om socialtjänsten och de lagar vi har.

Det handlar om möjligheten för socialtjänsten att gå in och ge stöd till ett barn som behöver hjälp om föräldrarna säger nej, där lagstiftningen förhindrar att socialtjänsten går in och ger hjälp. Det är väldigt högt ställda krav för att socialtjänsten ska få gå förbi föräldrarna om de blockerar barnets möjligheter att få stöd och hjälp. Där ringar vi in föräldrarätten i ett nötskal.

En av de saker som jag lyfter fram i interpellationssvaret är just uppdraget. Det finns ett stort engagemang inte minst från Liberalernas sida att ta steg framåt i den punkten. Det är *en* sak vi behöver göra, men vi behöver göra väldigt mycket mer. Det är också ett faktum att det finns brister när det gäller statistiken i dag. Det lyftes här fram tidigare av ledamoten.

Där har Nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötland, som gör ett oerhört viktigt jobb, själv tagit initiativ till att ta fram statistik över barn som förs ut ur Sverige och far illa på olika sätt. Vi har i dag inte kunskap om hur många barn detta är.

En sak vi har gjort är en ändring i lagstiftningen som har gett rektorer ett ökat ansvar att rapportera skolfrånvaro till skolhuvudmannen. Vi måste reagera från samhällets sida om man kommer tillbaka till skolan efter skollov och bänkar står tomma. Men vi behöver också göra mer för att barn över huvud taget inte ska föras ut ur landet.

Frågan lyftes om att ta fram en nationell strategi om våld mot barn som tar ett helhetsgrepp om de här frågorna. Vi har sagt i budgeten för 2020 att vi ska ta ett samlat grepp kring arbetet mot våld mot barn. Där är detta en oerhört viktig fråga. Jag har nu på förmiddagen mött en rad barnrättsorganisationer och samtalat kring barns rättigheter i Sverige i dag. En av de frågor de lyfter är just en nationell strategi för att motverka våld mot barn.

Detta är alltså en fråga som lyfts från flera håll i samhället. Och jag förstår att frågan lyfts, för vi behöver som sagt ta steg framåt, bli bättre och skydda barn mot våldet.

Anf. 12 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Jag är helt övertygad, Åsa, om att vi är överens om att våld mot barn är ett extremt allvarligt samhällsproblem. Samtidigt tror jag att det är åtgärderna som måste till. Det var frustrationen över detta som fick mig att ge mig in i politiken. Det är inte tillräckligt att tala, utan det måste också ageras.

Jag tänker på det här med statistik. Vi har ju statistik över det mesta. Innan jag gick hit sökte jag och fick veta att det finns 643 kvinnor och 78 män som heter Juno. Det fick jag fram genom ett knapptryck. Men vi har ingen aning om hur många barn som genom åren har förts ut ur Sverige. *Ekot* konstaterade förra året att bara 13 procent av landets kommuner hade kännedom om detta. I år rapporterade Dagens Nyheter om det här. Och nu har, som Åsa Lindhagen sa, Nationella kompetensteamet på eget initiativ skickat ut en enkät, vilket jag tror är otroligt viktigt för att synliggöra att detta är en fråga som vi verkligen måste ta på fullaste allvar.

Sedan länsstyrelsens nationella stödtelefon startade kan vi se att det är 275 barn och unga som har förts ut ur Sverige mot sin vilja. Jag brukar tänka på mina döttrar, som är blonda och blåögda. Hur hade det varit om det hade varit 273 till av dem som inte fanns kvar bland oss? Hade vi då väntat med att agera, så som vi har gjort i de här fallen?

Jag har tänkt mycket på det här när vi har samtalat om barn som har förts ut ur landet av vårdnadshavare som är IS-terrorister. Då har det ändå funnits en politisk aktivitet. Jag tycker att det är viktigt att aldrig ställa barn mot varandra, men det har förvånat mig att man sällan över huvud taget ens har funderat över hur vi ska hjälpa de här andra barnen.

Det är barn som jag har haft kontakt med. De har hört av sig och varit förtvivlade. Många gånger har det handlat om att de har varit i placering och att man strax därefter har gjort bedömningen att vårdnadshavarna har ändrat sitt beteende. Barnet har då inte känt en trygghet i detta.

Jag kan se att i de fall som jag har mött där barn och unga har förts ut ur landet har de ofta signalerat till en eller flera myndigheter om rädsla. Man har återigen trott på vad som har varit läpparnas bekännelse när man har talat med vårdnadshavarna, som säger att detta inte ska ske. Men vi lyckas inte skydda barnen. Föräldrar tar barnen till länder som de själva har flytt ifrån ganska nyligen utan att det sker någon större reaktion.

Därför tänker jag att det som ett första steg vore väldigt viktigt att ge ett uppdrag till fler myndigheter. Det har ju eftersökts att man måste jobba mycket bredare. Det handlar om ett uppdrag att ta fram rutiner för att förhindra att barn och unga förs ut ur landet. Det handlar också om rutiner och samtal om vad som ska hända när en kommun får kännedom om att ett barn inte befinner sig i kommunen, där man har identifierat en stol som står tom i skolan, och inte riktigt vet vad man ska göra.

Det handlar alltså både om att förhindra, vilket är det absolut primära, och om de fall som vi inte lyckas förhindra. Hur kan vi se till att vidta alla tänkbara och möjliga åtgärder för att få hem barnet?

Jag ser ett stort behov av att vi tillsammans tar fram ett sådant förslag på uppdrag och ser till att det kommer på plats. Det är någonting som jag har eftersökt i många år.

När det kommer till ledamotens fråga tänker jag på det parlamentariska läge vi har. I de frågor som är viktiga är det alltid så när vi lägger fram förslag i utskott – det här är ju frågor som vi har drivit och kommer att driva – att ju bredare majoritet man får för att få igenom sina idéer, desto bättre är det såklart.

Men inom ramen för januariavtalet kommer jag att driva på stenhårt i denna fråga. Jag kommer inte att ge mig, och jag ser det som självklart att om vi är överens så är vi överens.

Anf. 13 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Som statsrådet säger vet vi inte säkert hur många barn som förs utomlands, vilket är fruktansvärt. Det är 18 år sedan Fadime mördades, och vi har fortfarande inte kommit längre än så.

Jag känner inte att ledamoten riktigt svarar på min fråga. Hon väljer i stället att ducka. Vi vet att regeringen sviker dessa barn och kvinnor, och det har den gjort under lång tid. Nu har vi ändå möjligheten att faktiskt avsätta regeringen, men Liberalerna väljer då att stötta Stefan Löfven i alla lägen. De sätter partipolitik framför det som är bäst för barn och kvinnor.

Jag väljer därför att återigen ställa samma fråga till Juno Blom: Är Juno Blom beredd att med sitt parti sätta sig ned och samtala om detta med Sverigedemokraterna? Eller är partipolitiken viktigare än det som är viktigt för barn och unga?

Anf. 14 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag kan notera att det råder en fullständigt uppenbar brist på förslag från Sverigedemokraterna på vad vi ska göra. Det som Sverigedemokraterna går fram och lyfter är frågan om hur man ska avsätta reger-

ingen, men de har inte ett enda förslag på vad vi ska göra för dessa barn och unga. Och vad ska vi göra för att förbättra kvinnors situation?

Jag tycker att det är det vi ska lägga vår kraft på, och jag är väldigt intresserad av vad Sverigedemokraterna har för förslag. Det är väl ändå det här som har burit de flesta av oss in i politiken. Vi har gått in i politiken för att vi tror att politiken är en kraft för att förändra. Man kan vara med och bidra till att förändra samhället på många olika sätt – i civilsamhället, på sin arbetsplats men också inom politiken.

Jag återgår till frågan, som bland annat handlar om att förhindra att barn förs utomlands. Behöver vi göra mer här? Ja. Det lyftes ett konkret förslag om att vi behöver ge ett uppdrag till myndigheter att samverka kring de här frågorna. Jag tror att det är viktigt att vi ser över detta, och jag vill gärna samtala mer om dessa frågor. Jag vet att riksdagsledamoten har mycket stor kunskap om var det brister och om vad vi skulle kunna behöva göra framöver.

Jag tackar för detta, och vi fortsätter att samtala om det här och om de vidare förslag som vi behöver för att ta steg framåt för att förbättra för barn och unga. Inte minst handlar det om den proposition som vi kommer att lägga fram inom kort. Den handlar just om utreseförbud och om möjligheten att spärra pass.

Vi jobbar med våra verksamheter i kommuner och regioner och från myndigheters sida för att förhindra att barn förs utomlands och för att de får det skydd och stöd de ska ha. Men vi jobbar också med lagstiftningen för att försvåra att barn förs utomlands på olika sätt.

Anf. 15 JUNO BLOM (L):

Fru talman, Åsa Lindhagen och ledamoten! Så här är det: Om det är någonting jag är fullständigt trygg med är det att jag för alltid kommer att kämpa för de här frågorna.

Om det är någonting som jag är lika övertygad om är det att det sker ett viktigt arbete i utskotten. Det är det vi röstar om i kammaren, och det är också i utskotten vi kan skriva oss samman i de fall våra politiska idéer sammanfaller. Jag ser inga problem att göra det i den här frågan eller i andra frågor.

Däremot är jag övertygad om att den viktigaste uppgift som jag har framöver är att ingå i en överenskommelse där jag menar att vi tillsammans är skyldiga att svara på frågor och lägga fram politiska förslag som får ett brett stöd i den här kammaren. Den konflikt som finns mellan utsatta barn och den som utsätter barnen är så pass mycket allvarligare än att vi står här och diskuterar partipolitik.

Däremot kommer jag aldrig att vara tyst. Så länge vi inte levererar kommer jag att stå här gång efter gång och synliggöra den skyldighet vi har som ledamöter att verkligen ta i de här frågorna.

Jag var själv utredare när den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor togs fram, och jag tror att det är viktigt att komma ihåg att barnet där alltid blir ett bihang till den vuxna kvinnan. Om inte jag hade gått emot utredningsdirektiven, vilket jag också fick kritik för initialt, hade det inte stått ett ord om barnen i den. Det ingick inte. Därför vet jag att den inte är tillräckligt omfattande för att se just barns egen utsatthet.

Sedan är det självklart att det finns beröringspunkter som vi ska ta på fullaste allvar. Men jag tror också att de handlingsplaner vi tar fram måste bli mycket tydligare med avsändare, hur mycket pengar vi avsätter och när de ska redovisas. Det saknas i dag i politiken.

Anf. 16 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag tackar återigen för att frågorna lyfts upp. Tack också för att riksdagsledamoten aldrig kommer att vara tyst!

Jag håller fullständigt med om att det är leveransen som betyder någonting. Det är det enda som avgör om en politiker har förtjänat sitt uppdrag eller inte. Jag vet inte om jag har förtjänat det uppdrag jag har. Jag kommer att göra mitt bästa för att känna det när den här tiden en dag är över.

Behöver vi ta mer konkreta steg framåt? Ja, det behöver vi. Vi behöver konkretisera uppdrag till myndigheter, vi behöver jobba med lagstiftningen och vi behöver också ha särskilda insatser riktade just mot barn. Barnrättsperspektivet behöver vara integrerat i allt vi gör. Det behöver finnas i den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor.

Jag delar dock uppfattningen att det inte är tillräckligt. Vi behöver också göra särskilda insatser som enbart handlar om att ta steg framåt för att förbättra situationen.

Jag vill återigen säga tack för den viktiga diskussion som vi har fört här i kammaren.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2019/20:258 om Transportstyrelsens företagskontroller

Anf. 17 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vad jag tänker göra för att säkerställa en rättssäker hantering vid företagskontroller som utförs av Transportstyrelsen.

Under de senaste åren har flera viktiga regeländringar genomförts i syfte att bidra till en bättre regelefterlevnad på väg. Bland annat har beställansansvaret skärpts, sanktionsavgifter har införts för överträdelser av reglerna om cabotagetransporter och det har blivit möjligt att klampa fordon i upp till 36 timmar för att förhindra färd. Extra medel har tillförts Polismyndigheten, som därmed kunnat vidareutbilda ungefär 400 poliser och bilinspektörer för att förbättra och effektivisera kontrollerna av tunga fordon på väg.

Under hösten 2017 beslutade regeringen om förordningsförändringar som innebar att sanktionsavgifterna för mindre förseelser sänktes medan de höjdes för mer allvarliga förseelser. Transportstyrelsen fick också ökade möjligheter att vid en företagskontroll sätta ned eller efterge sanktionsavgifter om överträdelser saknar betydelse i kontrollhänseende.

Regeringen vill utveckla kontrollverksamheten ytterligare och beslutade därför den 22 augusti 2019 att en särskild utredare ska se över hur kontrollverksamheten av yrkestrafik på väg bedrivs. Utredningen ska ta

fram förslag för effektivare kontroller av yrkestrafiken och en samlad organisationsform för kontrollverksamheten.

Anf. 18 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, statsrådet Tomas Eneroth! Jag tror säkerligen att statsrådet anar att han nu kommer att få lite kritik.

I det svar jag fick på interpellationen kom vägkontroller och sådana saker upp. Det var ju inte det frågan handlade om. Den handlade om Transportstyrelsens förmåga att göra rättssäkra kontroller.

Regeringen har tillsatt en utredning för att se hur vi ska ha det med denna verksamhet i framtiden, och det är bra. Men varför låta verksamheten krympa under tiden? Det kan jag inte riktigt förstå.

Jag har tidigare varit kritisk mot Transportstyrelsens kontroller. Det beror på att jag innan jag kom in i riksdagen hade mycket arbete med just kontrollverksamheten och hur Transportstyrelsen faktiskt utför kontrollerna. Jag fortsätter med min kritik.

Jag tycker inte att Transportstyrelsen är rätt myndighet att utföra kontroller i företags lokaler. Det påståendet grundar jag på att man gång på gång trampar fel i utredningarna. Det är en sak att man tappar bort ärenden eller att det dyker upp fordon och förare som inte hör hemma i en utredning, men när man inte ens läser lagtexten rätt är det allvarligt. Detta har fått till följd att många, både chaufförer och åkeriföretag, känner sig helt utlämnade.

Jag fick ett mejl i slutet av förra veckan från en chaufför som hade dåligt samvete för sin arbetsgivares skull eftersom han orsakat arbetsgivaren kostnader på 100 000 kronor. Han säger att han jobbar på ett seriöst åkeri och förstår om arbetsgivaren tröttnar. Han funderar på om han ska ta sin hund och bli tiggare i stället eftersom han upplever sin situation som ganska jobbig.

Hur ska man då enligt lagtexten agera när man gör en kontroll i ett företags lokaler? Vad har man för stöd för att påföra sanktionsavgifter? Detta hittar man i förordning 2004:865, där det i 9 kap. 8 § står: "I de fall som avses i 4, 5, 6 eller 9 § ska sanktionsavgift påföras transportföretaget, om det inte gjort vad som har ankommit på företaget."

Vad är det då som ankommer på företaget? Jo, det är att planera verksamheten på ett sådant sätt att förarna kan följa regelverket. Man ska också följa upp att förarna gör det, och när man upptäcker fel och brister ska man påtala felet för föraren. Handlar det om en kunskapslucka ska föraren få tillräcklig utbildning för att kunna göra rätt.

Jag har gjort några hundra föreläsningar och utbildningar på åkerier om just detta. Jag vet också många företag där ute som gör ett fantastiskt arbete. Men det räcker inte. De får ändå höga sanktionsavgifter.

Ett företag här i stan med väldigt säsongsberoende verksamhet och upp till 450 chaufförer i sitt omlopp har ställt frågan till myndigheten: Vad ska vi göra för att kunna göra rätt? De får nämligen sanktionsavgifter vid varje kontroll. Och vi pratar inte om småpengar, utan det landar på maxbeloppet.

Så här kan man inte hålla på. Till slut försvinner det goda anseendet hos den som är trafikansvarig.

Det mest skrämmande i detta är att företagare blir påförda sanktionsavgifter för ett brott som en förare begått efter det att han gått hem från det ordinarie arbetet. I så fall har vi en ny ordning i vårt land.

Prot. 2019/20:68
4 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 19 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! När det till att börja med gäller framtida effektivare kontroller tror jag att Thomas Morell är väl medveten om att jag ser det som angeläget att både förbättra och förstärka kontrollerna. Det är också ett av skälen till att utredaren ska titta på inte bara hur vi kan använda sanktionsväxling i större utsträckning utan också på en ny, samlad organisationsform. Jag har själv talat om en yrkestrafikinspektion. Och vem vet, det kanske faktiskt är personer som har erfarenhet av transportsektorn och har jobbat länge som kan vara med och utföra kontrollerna i större utsträckning – så att det inte blir som i dag, där man ofta kräver, inte minst vid kontroller på väg, att det ska vara utbildade poliser.

På det här sättet kan vi avlasta polisen och samtidigt kanske få nya personalkategorier som kan hjälpa till med kontrollerna ute på väg. Det behövs för att vi ska få en säker trafik där ute och för att vi ska kunna beivra när vi nu har skärpt lagstiftningen med bland annat klampning och inte minst vinterdäckslagstiftning.

När vi däremot kommer till frågan om rättssäkerhet är jag ändå lite fundersam till hur Thomas Morell argumenterar. Om det nu är så rättsosäkert som Thomas Morell argumenterar för, hur ser då rättsstatistiken ut? 19 procent överklagar – det är en ganska liten andel. Det är en försvinnande liten del där domstolen går emot Transportstyrelsens bedömning.

Om jag tolkar Thomas Morell rätt innebär det i så fall att domstolen antingen gör fel – det är allvarligt om man som riksdagsledamot anklagar domstolarna för att göra fel, för de ska ju döma opartiskt utifrån den lagstiftning vi har, och därför hoppas jag och förutsätter att det inte är Thomas Morells utgångspunkt, men jag frågar ändå för säkerhets skull – eller så måste det vara något särskilt i lagstiftningen som Thomas Morell pekar på som behöver förändras eller förtydligas.

Jag var mån om att vi gjorde en förändring och en liberalisering, skulle man kunna säga, av lagstiftningen för att komma åt systematiskt missbruk och systematiska fel när det gäller kör- och vilotidsregler och liknande. Om försummelser eller misstag kan man till och med på plats säga att det inte är aktuellt. Det är ett sätt att få en bättre tillämpning, öka förtroendet och underlätta för dem som sköter sig så att en chaufför inte av misstag drar på sig stora avgifter för sitt åkeri, vilket nämns här.

Jag vill passa på att fråga Thomas Morell: Med vilken grund mer än en anekdotisk bevisföring vill Thomas Morell hävda att det finns uppenbara brister och råder rättsosäkerhet? Är det domstolsutfallet? Vilka domar talar vi om? Är det en stor andel domar som har gått emot Transportstyrelsens förslag?

Anf. 20 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag läser fortfarande en hel del av de här ärendena, och man kan konstatera att när Transportstyrelsen har fattat sitt beslut och det blir ett överklagande till förvaltningsrätten går förvaltningsrätten nästan uteslutande på det som Transportstyrelsen har beslutat.

Jag ska ge ett exempel till statsrådet. Jag kommer att läsa upp delar av beslutet men inte läsa vad företaget heter, som ni förstår.

Det står: Att företaget har bytt ägare under kontrollperioden fråntar inte er ansvaret för de överträdelser som konstaterats under hela kontrollperioden. Sedan uppgifterna om fordon och förare kommit in i november upptäckte ni stora brister i såväl rutiner som uppföljning. Rutiner fanns inte nedtecknade utan hade enbart förmedlats muntligen. Analysprogram fanns men nyttjades inte. Så fort ni fick kännedom om detta införde ni rutiner och uppföljningsarbete i form av skriftliga instruktioner, förarutbildning i kör- och vilotider, hantering av färdskrivare samt vägarbetstidslagen.

Sedan vänder man blad – och nu ska ni lyssna noga, för det är nu det blir spännande. Det står vidare: De åtgärder som har vidtagits är relevanta, men de är dock i huvudsak vidtagna efter den kontrollerade perioden och saknar därför betydelse i förhållande till nu aktuella överträdelser. Ni har enligt vår bedömning därför inte visat att ni gjort vad som har ankommit på er för att hindra förarnas överträdelser.

Längre ned står det: Ni ska därför påföras sanktionsavgifter med ett sammanlagt belopp av 375 012 kronor.

Vi talar om ett företag som köper ett annat företag. Innan den nya ägaren kliver in som ägare har det gjorts en kontroll då man upptäckt fel och brister. När den nya ägaren kommer in i företaget vidtar man åtgärder omedelbart, men likväl straffas den nya ägaren för vad den gamla ägaren har gjort. Det är en ny ordning i vår rättspraxis om det är så det ska vara.

Jag kan ta ett exempel till. Låt oss säga att jag har drivit ett åkeri. Jag har inte följt regelverket över huvud taget. Statsrådet köper åkeriet av mig och driver det vidare. Transportstyrelsen gör en kontroll och konstaterar att jag har gjort fel – men det är statsrådet som får ta smällen.

Vad får det för konsekvenser? Jo, de fel som jag har gjort lyfts över på er, och det är ert goda anseende som sedan ifrågasätts vid en kontroll av tillsynsmyndigheten. Det kan resultera i att ert trafikillstånd dras in.

Det här är en synnerligen allvarlig utveckling. Det hölls en konferens i höstas där även statsrådet var med och där den här rapporten som jag håller i min hand presenterades. Jag ska inte läsa hela rapporten, för då har vi att göra hela dagen, men jag ska läsa en ganska viktig slutsats.

Så här står det: Företagskontrollerna uppfattas inom branschen som alltför fyrkantiga. Trots flera ändringar och justeringar i systemet kvarstår problemet, enligt branschen. Det är tydligt att Transportstyrelsens företagskontroller har legitimitetsproblem i branschen.

Det är allvarligt när en myndighet inte har legitimitet i en hel bransch, och då talar vi om både åkeribranschen och bussbranschen.

Anf. 21 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det är allvarligt om det råder legitimitetsproblem. Det är inte bara en part, utan det är flera parter som har ansvar för vilken relation man har. För mig har det varit viktigt att förstärka kontrollerna och dessutom nu utreda hur vi kan få effektivare kontroll över yrkestrafiken. Jag tror att det är jätteviktigt.

Utredaren har möjlighet att ha en bra relation med referensgrupper under utredningstiden och lyssna in branschernas synpunkter. Min uppfattning och det jag får mig till livs är att man har varit väldigt tacksam över att regeringen nu äntligen agerar. Vi hade väldigt många år med en mode-

ratledd regering då ingenting hände: inga sanktionsavgifter, ingen klampning, inget beställaransvar och inga skärpta kontroller. Då var det den fria marknaden och liberalisering som gällde. Nu är det en annan ordning. Nu skärper vi lagstiftningen, nu ökar vi kontrollerna och nu utreder vi möjligheterna till effektivare kontroller av yrkestrafiken.

Thomas Morell säger att förvaltningsrätten nästan uteslutande går på Transportstyrelsens förslag. Ja, men förvaltningsrätten är ju en domstol. De går inte per definition på myndighetsförslag utan har i uppdrag att tolka lagstiftningen och döma. Det finns ingen politisk uppfattning, utan det är faktiskt en opartisk domstol.

Om Thomas Morell ifrågasätter domstolarnas oberoende får han säga det rakt ut i kammaren. Annars är väl poängen att man bör föra en diskussion om vilken lagstiftning som vi då behöver ändra. Här är jag öppen för alla förslag, ingen tvekan om det. Jag är väldigt öppen för att hitta fler förslag som säkerställer att de som sköter sig klarar sig på ett bättre sätt och att vi kan förhindra systematiskt missbruk av kör- och vilotidsregler eller andra brister inom transportsektorn. Min och hela regeringens utgångspunkt med agerandet är att vi ska ha kontroller av transporter av god kvalitet och med bra legitimitet.

Eftersom interpellationen handlar om rättsosäkerhet blir jag, återigen, fundersam över om det är domstolarna som Thomas Morell nu attackerar. Då är det lite allvarigare. Domstolarna har uppdraget att oberoende tolka den lagstiftning vi har. Tycker vi att det är fel får vi återkomma med förändrad lagstiftning och med förslag.

Återigen: Med den utredning som finns utreder vi olika förslag. Thomas Morell är välkommen att också delta i debatten. Men jag har svårt för en diskussion som innebär att man också undergräver förtroendet för domstolarnas rättstillämpning. Vi ska ha respekt för att de tillämpar den lag vi har i dag.

Anf. 22 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag kommer mer än gärna att delta i samtal för att vi ska få någon ordning på det här. Problemet är att den arbetsmetod som Transportstyrelsen tillämpar släpper igenom den som fuskar, för man upptäcker inte det. Sedan håller man på och räknar och letar efter var det saknas en knapptryckning, var det är några minuter fel, om föraren gått hem på fredagen utan att ta ut sitt förarkort och så vidare.

Mänskliga misstag som lätt kan uppstå innebär inte per automatik att arbetsgivaren inte har gjort vad som ankommer på denne. En förare kan faktiskt göra ett misstag utan att det är straffbart för arbetsgivaren. Där är här som det har slagit över fullständigt. Man kan påvisa ett fel som föraren har gjort, men det är arbetsgivaren som får betala i alla lägen. Det är här som det har blivit helt tokigt.

Mitt förslag till statsrådet – ta gärna emot det, och så kan vi sätta oss ned och diskutera framöver – är att flytta tillbaka kontrollerna i företagens lokaler till dem som är ute på vägen. Då vinner man flera fördelar. En är att när man står på vägen och upptäcker ett fel kan man direkt göra ett företagsbesök. Man kan också göra besök i företagens lokaler runt om i landet. Det går inte i dag, för nu sitter alla uppe i Umeå. En annan sak är att man säkerställer kompetensen i kontrollerna, och man kommer åt dem som aktivt fuskar.

I dag glider de igenom systemet utan att straffas. Det är det som är bekymret. Det medvetna fusket kanar igenom systemet utan åtgärd. Det håller inte.

Återkom gärna! Jag ställer mer än gärna upp för detta.

Anf. 23 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag konstaterar att det trots den anekdotiska bevisföringen inte finns något som talar emot det jag säger: att det är en försvinnande liten del av de rättsfall som faktiskt prövas som går emot Transportstyrelsens tillämpning. Där ligger Thomas Morells utmaning. Det ges en beskrivning av att det råder fullständig rättsosäkerhet när domstolarna dömer och konstaterar att det är rätt agerat av ansvarig myndighet.

Missförstå mig rätt! Jag har inga bekymmer med att vi skärper lagstiftningen ytterligare om det skulle visa sig behövas. Jag gillar verkligen tanken – jag har själv lanserat den – på att utveckla kontrollerna på väg, mot en yrkestrafikinspektion. Hela den inriktningen under denna mandatperiod handlar om att stärka förtroendet för den del av åkerinäringen som sköter sig. Det handlar om att se till att de som gör det får bättre villkor och bättre konkurrensförhållanden. Det kan gälla olaga cabotagetrafik eller utnyttjande av kombidirektivet enligt mobilitetspakten eller hur vi faktiskt agerar i Sverige. Detta är viktigt, för transportbranschen är viktig.

Den är viktig för Sverige som industriland. Den är viktig som en stor arbetsgivare. Det är viktigt att transportbranschen har bra villkor eftersom fler och fler behöver söka sig till den, både män och kvinnor. Men då måste vi vara noggranna med hur vi beskriver den. Om vi beskriver den som en fullständigt rättsosäker verksamhet ger vi en felaktig beskrivning – enligt den lagstiftning vi har i dag och hur domstolarna tillämpar den. Där tror jag att det är viktigt att Thomas Morell nyanserar sig.

Sedan tror jag att det är jättebra att fler är med och vill komma med förslag om hur vi ska få effektivare kontroller och bättre lagstiftning. Vi har nu tillsatt en utredning som får vara expertgrupp och referensgrupp och som får lyssna på branscher, experter och andra som har synpunkter. Alla är välkomna med synpunkter in till den utredningen.

Jag hoppas att vi ska få än tuffare kontroller framöver och än bättre förutsättningar för en bra och sjyst transportnäring.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2019/20:285 om åtgärder för att begränsa svarttaxi

Anf. 24 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Thomas Morell har ställt en fråga till mig om svensk taxi-verksamhet.

Jag vill understryka att all taxiverksamhet ska bedrivas enligt gällande bestämmelser och att det är allvarligt att det förekommer brottslig verksamhet. Den svarta ekonomin undanhåller skatteintäkter, snedvrider konkurrensen och riskerar att finansiera kriminell verksamhet.

Enligt taxitrafiklagen är det straffbart att köra taxi om föraren saknar taxiförarlegitimation eller inte har rätt att tillfälligt utöva taxiföraryrket. Det är också straffbart att anlita en sådan förare. Det är även straffbart om taxitrafik bedrivs utan ett tillstånd.

Det är flera myndigheter som har ett ansvar när det gäller kontroll och tillsyn av taxiverksamheten. Myndigheternas uppdrag skiljer sig åt, men för att komma till rätta med fusk krävs att de samarbetar. Skatteverket påbörjade exempelvis tidigare i år en speciell granskning av förmedling av illegal taxiverksamhet i sociala medier. Skatteverkets kontroll syftar till att motverka osund konkurrens som drabbar laglig taxiverksamhet.

De senaste åren har två olika tjänster som sagt sig förmedla samåkningstjänster lagts ned sedan flera av deras förare dömts just för olaga taxitrafik.

För att stärka kontrollverksamheten har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att se över kontrollen av bland annat taxitrafik. Utredaren ska föreslå förbättrande åtgärder och ta fram ett förslag om en samlad organisationsform för kontrollverksamheten.

Eftersom taxitrafikområdet ingår i uppdraget till utredningen om effektivare kontroller av yrkestrafik på väg anser jag att det saknas skäl att besluta om tilläggsdirektiv till denna utredning.

Anf. 25 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet så mycket. Vi börjar nästan bli en följetong här inne när vi diskuterar kontrollerna.

Vad gäller taxitrafiken har man ett jätteproblem. På den tiden då jag var ute på vägen och gjorde kontroller var det fortfarande taxameter och vilotidsboken – eller sagoboken, som vi kallade den – som hanterades av denna lagstiftning. Men i dag är det en annan typ av olaga yrkesmässig trafik på taxisidan. Det fanns svarttaxi på den tiden också. De var lite enklare att hitta då. Nu har det startat Facebookgrupper med personer som är ute och åker, och man har lite kodord för sig när man beställer transporter och sådant.

Detta har fått effekten att den seriösa taxinäringen nästan har en omöjlig situation. På vissa orter i Sverige finns det knappt några taxibolag kvar, och det skapar problem för kommuner och regioner när man ska ha skolskjutsar och sjuktransporter och sådant. De företag som bedriver den verksamheten finns ju inte kvar. Jag tror inte att det är en framkomlig väg att kommuner och regioner ska börja använda Facebook för att få en transport utförd.

Statsrådet säger att taxiverksamheten ska bedrivas enligt gällande bestämmelser och att det är allvarligt att det förekommer brottslig verksamhet. Han säger också att den svarta ekonomin undanhåller skatteintäkter, snedvrider konkurrensen och riskerar att finansiera kriminell verksamhet.

Man kan titta på en utredning som Svenska Taxiförbundet har tagit fram – den belyser ganska väl vad vi pratar om. Den är visserligen drygt ett år gammal, men jag tror inte att det har förändrats till det bättre i alla fall, snarare till det sämre.

Enligt utredningen är det 150 slutna svarttaxigrupper i hela Sverige. Sju av tio grupper växer – de får alltså ökade marknadsandelar. Det är 130 000 medlemmar. Skattebortfallet är ca 300 miljoner kronor. Det motsvarar 700 sjuksköterskor per år. Det är rätt mycket pengar vi pratar om,

och då pratar vi om de skattepengar som staten förlorar. Vi har inte tittat på problemet med kriminalitet som kretsar kring detta. Vi läser då och då om människor som blir både rånade och misshandlade.

Statsrådet hänvisar till kontrolldirektivet, men det är ganska sparsmakat när det gäller taxitrafiken. Det står just ingenting om det där. Det står om yrkesmässig trafik, och taxitrafiken är en del av den yrkesmässiga trafiken. Statsrådet avslutar med att säga att det inte behövs något tilläggsdirektiv. Men jag vill nog hävda att det bör vara ett tilläggsdirektiv till utredningen, så att man får en bättre styrning vad gäller den olagliga taxi- verksamheten.

Samtidigt kan jag inte förstå varför man inte säkerställer fler kontroller genom att satsa mer på polisens verksamhet. Då skulle man kunna få ut mer personal på vägen som bidrar till att stävja denna utveckling. Om det här får fortsätta har vi snart inga seriösa taxiföretag kvar – de försvinner.

Anf. 26 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Thomas Morell, för engagemanget! Jag ska erkänna att jag under mina år i riksdagen också jobbade med dessa frågor och motionerade just om olaga yrkestrafik och bidrog då till en skärpning av lagstiftningen.

Det var en utveckling under en väldigt lång tid i Sverige när man avreglerade allt och tänkte: Detta får marknaden sköta. Effekten blev att vi fick en framväxt av olaga yrkestrafik. Polisen kunde ingripa, men åklagare kunde sedan inte få personer fällda i rättsväsendet eftersom lagstiftningen var för otydlig. Här har vi fått skärpningar, och det är bra. Men min insikt under den perioden var att det också krävs en helt annan samverkan, så att inte polisen lämnas ensam i arbetet mot olaga yrkestrafik.

Det visar sig nu att man når resultat när Skatteverket, Försäkringskassan och andra myndigheter gör insatser tillsammans med polisen. Det är extra viktigt nu när vi ser hur man använder nya sociala medier för delningstjänster och samåkningstjänster. Skatteverket har sedan de började detta arbete varit riktigt framgångsrika och stoppat ett antal från att fortsätta med sin verksamhet. Det är så vi ska jobba – med resurser till inte minst Skatteverket men naturligtvis också till polis och andra myndigheter. Där skjuter vi till mycket resurser.

Det är också det som utredningen ska titta på: Krävs det ytterligare insatser för att främja det som utgör en god yrkestrafik och se till att man stoppar möjligheten att undergräva det genom olaglig verksamhet? Att då komma med tilläggsdirektiv och försena utredningen tror jag vore ytterst olyckligt. Vi behöver ha en utveckling där vi snabbt kan få fram förslag både om sanktionsväxling och om bättre kontroller.

Jag har två synpunkter i detta, den ena mer en fråga om semantik eller terminologi. Jag försöker låta bli att använda begreppet ”svarttaxi”. Allvarligt talat stör jag mig på att man i medier ibland rapporterar om hur någon blivit rånad i en svarttaxi, som om det vore en taxiverksamhet.

Det är det inte. Taxi är taxi. Det andra är olaglig yrkestrafik. Det är privatpersoner som ger sig ut och kör människor. Man gör det utan att ha någon legitimation, kontroll eller erfarenhet. Jag tror att det är viktigt att inte svärta ned taxibranschens namn genom att kalla det här för ”svarttaxi”, för det är faktiskt olaglig verksamhet.

Det andra handlar naturligtvis om hur vi ska få förutsättningar för bättre kontroller. Där tillför vi resurser till polisen, och Skatteverket påbörjade i maj 2019 sin förstärkta kontroll. Det är så vi arbetar för att stoppa det som är illegal verksamhet och organiserad illegal verksamhet. Här finns alltså motkrafter.

Nu är inte Moderaterna här, så jag ska inte ställa Thomas Morell till svars, men jag vet ju att Sverigedemokraterna och Moderaterna numera har ett tätt och nära samarbete. Moderater i riksdagen kräver till exempel att vi ska vidga delningsekonomin och göra det lättare att köra taxi med sin privata bil och kunna använda digitala plattformar för detta.

Den här regeringen har i stället systematiskt arbetat med krav på redovisningscentraler, en lagstiftning om ny kategori av taxi och krav på att man ska ha tillståndsplikt i beställningscentral för taxitrafik. Vi har systematiskt skärpt lagstiftningen och kommer att fortsätta att göra det för att få en bättre utveckling för taxibranschen.

Det återstår en god del att göra för att vi ska komma tillbaka till en taxinäring som man känner fullt förtroende för i alla delar. Det finns väldigt mycket mer att göra för att få en positivare utveckling i taxibranschen, och jag är fast besluten om att göra det med både ordning-och-reda-regleringar och också med utökade kontroller.

Anf. 27 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag kan inte svara för hur Moderaterna resonerar, även om jag vet ungefär hur de pratar i dessa termer.

En sak kan dock statsrådet vara helt övertygad om: Vi kommer inte att vika en tum när det gäller kravet på att det ska bli ordning och reda, oavsett om vi pratar om yrkestrafik i form av godstrafik, taxi eller någonting annat. Det måste bli ordning och reda! Det seriösa företagandet och de som är anställda där måste kunna verka på en sund marknad. Allt annat är fullständigt orimligt.

I taxitrafiklagen, som faktiskt är lite intressant om man vill studera lagtext, står det så här: ”Med taxitrafik avses trafik som bedrivs yrkesmässigt med personbil eller lätt lastbil och som innebär att fordon och förare mot betalning ställs till allmänhetens förfogande för transport av personer.”

Det som kallas för svarttaxi, och som branschen själv kallar för svarttaxi, ställer faktiskt både fordon och förare till allmänhetens förfogande; det är hela affärsidén. Då är det alltså ett brott mot denna lagstiftning.

Vidare står det att ”taxitrafik får bedrivas endast av den som har taxitrafiktillstånd”, och när det gäller regler för tillståndsprövning är det ganska intressant: ”Taxitrafiktillstånd får endast ges till den som med hänsyn till yrkeskunnande, ekonomiska förhållanden och gott anseende bedöms vara lämplig att bedriva verksamheten.”

Detta är det krav man ställer på det som så att säga är vit taxi, alltså den som följer regelverket. Det är ganska tuffa krav, precis som på all annan yrkesmässig trafik.

Vidare står det att ”den som söker taxitrafiktillstånd ska ha tillräckliga ekonomiska resurser för att på ett tillbörligt sätt kunna starta och driva företaget. Vid prövningen av detta ska främst likviditet och soliditet beaktas.” Det handlar om 100 000 kronor för ett fordon och 50 000 kronor för varje därutöver tillkommande fordon i ekonomiska resurser.

Sedan har vi det här med taxameteruppgifter. Men det som kanske är det viktigaste och det som allmänheten inte har någon riktig koll på är vad det ställs för krav på dem som ska köra:

”Taxiförarlegitimation får ges till den som

1. har fyllt 21 år,
2. har körkort med behörigheten B sedan minst två år eller har körkort med behörigheten D,
3. uppfyller de medicinska krav som är nödvändiga med hänsyn till säkerheten för passagerare och andra trafikanter.”

Man ska alltså uppfylla de medicinska kraven, men när det gäller det vi kallar för svarttaxi har vi ju inte en aning om vilken medicinsk status det är på föraren. Hör föraren ordentligt? Ser han? Finns det andra bekymmer?

De här kraven som ligger på de riktiga taxiföretagen blir ganska kostsamma att uppfylla. Det är klart att de inte kan konkurrera med dem som ligger långt under i pris. Man försätter alltså de seriösa företagen i en omöjlig situation. De tappar trafikuppdrag, och i slutändan försvinner företagen. Då har vi ett jätteproblem i samhället i stort.

Jag återkommer med en fråga senare.

Anf. 28 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Thomas Morell, för beskrivningen! Den är riktig. Det är bra, för när man anlitar en taxi ska man veta att det är en utbildad förare och ett seriöst företag som står för både skatter och avgifter – inte minst arbetsgivaravgifter – och lön.

För ett tiotal år sedan hade vi en omröstning i riksdagen om vilka krav om lokalkännedom som skulle ställas på förare. Det var en omröstning i riksdagen med snäv marginal. Jag tycker att det är viktigt att man faktiskt har en god kännedom om det område där man opererar, och jag tycker också att det är viktigt att vi har goda möjligheter att kunna se till att den som anlitar en taxi färdas tryggt. Så ska det vara, för du ska vara trygg när du åker taxi.

Det är därför svarttaxi inte är taxi utan någonting helt annat. Det är privatpersoner som vill tjäna pengar på att skjutsa andra människor. De har inte utbildning. De har ingen grund för sin avgiftssättning. Det finns liten förutsägbarhet i vilket pris man kommer att få betala för resan. Det finns även åtskilliga rapporter om att man i samband med resan hamnar i utpressningssituationer eller utsätts för andra typer av brott.

Därför är det viktigt med den kontrollverksamhet som finns. Därför är det viktigt när Skatteverket nu kan visa att man har stoppat två nya typer av delningstjänster som annars hade inneburit att väldigt många människor anlitat det som är illegal yrkestrafik.

Därför är också den här interpellationsdebatten viktig, även om det kanske inte är hundratusentals människor som följer den. Medvetenheten är låg i det svenska samhället om att den typ av delningsgrupper till exempel på Facebook, där man delar tjänster mellan varandra, inte är okomplicerade utan kan innebära att man bakvägen gynnar brottslig verksamhet. Det måste komma fler till del.

Där kan diskussionen om effektivare yrkeskontroller och den utredning vi nu har vara en viktig del i och med att vi får en samhällsdebatt som

handlar om hur vi ska se till att yrkestrafiken får bättre villkor. Det handlar både om tuffare kontroller för dem som inte sköter sig, ingen tvekan om det, men i grunden också om bättre villkor.

Inom taxinäringen har vi sett hur det har blivit tuffare villkor och hur både upphandlingsmodellerna så som de kommit att fungera och illojal konkurrens i form av osjyst eller olaglig verksamhet har försvårat förutsättningarna för taxibranschen att växa, detta tillsammans med en ny teknisk utveckling.

Det var bakgrunden till att jag som statsråd och minister tog fram den nya lagstiftningen om beställningscentraler för att på det sättet både skapa mer ordning och reda och samtidigt se till att de som vill använda ny teknik kan göra det på ett sätt som skapar trygghet för både kunden, företaget och inte minst den anställde.

I grunden har vi nog inte olika uppfattningar när det gäller målbilden: Det ska vara ordning och reda i yrkestrafiken. I grunden är det bra att vi tillför resurser till våra myndigheter så att de kan utöva den kontrollen.

Jag konstaterar att nu ligger debatten på att skapa mer ordning och reda. När det var en moderatledd regering, och det är ändå det parti som Thomas Morell vill samverka mest med, var det avreglering och delningsekonomi som var utgångspunkten.

Jag tror på ordning och reda inte minst i yrkestrafiken, och det är det som den här regeringen arbetar med.

Anf. 29 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tror inte att det är en kioskvältare om jag säger att jag samarbetar med alla som vill ha ordning och reda, inklusive Socialdemokraterna, om man har intresse av att komma framåt i frågan.

Den fråga jag tänkte ställa förut, men klockan var lite snäv, gällde att jag inte kan förstå varför regeringen inte satsar mer pengar för att komma åt problemet. Det är ett samhällsproblem som skapar bekymmer för det seriösa företagandet och för de anställda. Staten förlorar skatteintäkter på grund av passivitet. Även om det pågår en utredning går det att göra någonting här och nu i dag och i morgon. Passiviteten göder de kriminella.

Det ska också vara tydligt att när man bedriver olaga yrkesmässig trafik, olaga taxitrafik, finns ett straffansvar enligt 5 kap. Allmänheten är kanske inte medveten om det, men den som uppsåtligen bedriver taxitrafik utan tillstånd enligt denna lag döms för olaga taxitrafik till böter eller fängelse i högst ett år. Det är ganska tufft, men det är få fall som leder till lagföring. Detta beror på att man inte har tagit steg framåt för att verkligen komma åt dem som ägnar sig åt kriminell verksamhet. Jag kan ärligt talat inte förstå detta. Vi har samma ambitioner, nämligen att komma åt det osunda, men statsrådet har makten i sin hand att verkligen sätta till resurser för att komma åt denna verksamhet och stötta det seriösa företagandet och dem som är anställda där.

Anf. 30 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag använder nog den makt jag har som statsråd för att skapa mer ordning och reda i yrkestrafiken och skärpa kontrollerna. En viktig del är också att skapa resurser för att göra förstärkningar. Vi gör historiskt sett stora satsningar, inte minst på polisen och för att Skatteverket ska kunna arbeta effektivare med sina kontroller.

Men när Sverigedemokraterna fick chansen att bestämma över den ekonomiska politiken tog ni bort 20 miljarder. Ni sänkte skatten med 20 miljarder och minskade möjligheterna att tillföra resurser till polisen eller till annan kontrollverksamhet. När det väl gäller i verkligheten väljer ni att rösta med Moderaterna och Kristdemokraterna på en budget som innebär 20 miljarder färre kronor till offentlig verksamhet med de skattesänkningar som ni prioriterar.

Politik är att välja, och politik är inte bara att säga utan även att ta ansvar i riksdagen för de beslut man står inför. Vill man ha mer resurser ska man lägga fram förslag och rösta för de förslag som innebär mer resurser. I det här fallet valde Sverigedemokraterna att i budgetsammanhanget stödja Moderaternas och Kristdemokraternas motion, och det innebär att det blev mindre resurser och sämre förutsättningar att stärka den offentliga kontrollverksamheten.

Det handlar inte bara om vad man argumenterar för, utan det handlar även om hur man faktiskt agerar i Sveriges riksdag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2019/20:279 om svensk filmindustri

Anf. 31 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jonas Andersson har frågat mig vilket ansvar regeringen med sin filmpolitik har för det som nu beskrivs som ett krisläge för svensk filmindustri samt om regeringen kommer att förändra inriktningen på sin filmpolitik för att bidra till att Sverige kan komma ur detta krisläge.

Den kris som interpellanten och Sveriges Biografägareförbund hänvisar till gäller svensk film som visas på biograf. Självklart är det inte positivt att besöken på svensk film på biograf har minskat. Det finns anledning att ta denna utveckling på allvar. Däremot är det inte självklart att färre biografbesök på svensk film innebär en generell kris på alla områden för svensk film. Svenska filmer och dramaserier, upphovspersoner och skådespelare vinner priser och lockar publik internationellt. Det saknas inte nya talanger eller nyskapande innehåll.

Förklaringarna till att svensk film går sämre på biograf är inte enkla, och ansvaret för att vända utvecklingen ligger inte på en enskild aktör. Ingen kan helt och hållet förutsäga vilka filmer som kommer att gå bra eller inte på biograf, inte heller biografägarna själva. Både i Sverige och i andra länder pågår det förändringar på filmområdet som utmanar det vi är vana vid och som kräver diskussion och analys. Biografägarnas utbud av utländskt producerade filmer har ökat mycket under de senaste åren, så konkurrensen har hårdnat samtidigt som biografen tävlar med de nya visningsfönstrens enorma utbud. Hur tittarsiffrorna för svensk film ser ut på de nya visningsfönstren har vi inte tillräcklig kunskap om för att kunna dra några säkra slutsatser.

Den övergripande inriktningen för filmpolitiken är de filmpolitiska mål som riksdagen antog 2016. Målen motsvarar till stor del de mål som tidigare fanns för de filmavtal som staten och ett flertal branschaktörer ingick. Som jag ser det finns det därför en stor uppslutning och en stabil grund för filmpolitikens inriktning.

Regeringens ansvar är att sätta de ekonomiska och organisatoriska ramarna samt att skapa så goda förutsättningar som möjligt för svensk film. Exempelvis behövs bättre statistik för svensk film på biograf och andra plattformar. Därför har regeringen i budgetpropositionen för 2020 aviserat att film ska bli ett officiellt statistikområde och att Myndigheten för kulturanalys ska bli ansvarig myndighet. På de branschdagar för film som nyss avslutats i Göteborg under filmfestivalen var alla aktörer ense om att det är ett gemensamt ansvar att dela erfarenheter och analyser med varandra för att tillsammans stärka svensk film. Det är en ambition som jag välkomnar.

Statskontoret har på regeringens uppdrag analyserat genomförandet av filmpolitiken, och rapporten från i maj 2019 visade bland annat positiva effekter av att alla delar av Filminstitutets verksamhet nu bedrivs utifrån samma riksdagsbundna mål och samma finansieringsmodell. Samtidigt har den nya filmpolitiken inneburit en stor omställning, och det finns gott om utmaningar att hantera.

Regeringen följer löpande upp utvecklingen på filmområdet och överväger på vilket sätt olika filmpolitiska frågor kan utvärderas.

Anf. 32 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret på interpellationen!

Jag hävdar att svensk film genomgår en kris, i varje fall vad rör de kommersiella framgångarna och mottagandet hos svenska folket på biograferna.

Statistiken från Sveriges Biografägareförbund talar ett tydligt språk. Besöken till svenska filmer på biograferna minskade med 31 procent från 2018 till 2019 medan biobesöken totalt sett minskade med bara 3 procent. Trenden är illavarslande även över längre tid med en halvering av andelen besök till svenska filmer från 2014 till 2019. Förra året hamnade inte ens en enda svensk film på tio i topp av dem som drog flest biobesökare.

Det finns inte en enskild och enkel förklaring till att det går så pass dåligt för svensk film på biograferna. Där håller jag med Amanda Lind. Framgång på biograferna är såklart inte det enda måttet som visar på framgång i filmpolitiken. Även framgång i andra visningsfönster, till exempel streamingtjänster som vi har varit inne på, är av betydelse, och jag välkomnar regeringens initiativ till förbättrad statistik på filmområdet.

Oavsett detta är framgång på biograferna ett viktigt och relevant mått, i varje fall om man har en syn på svensk film som något som ska nå och engagera många. Svensk filmpolitik har stor betydelse för utvecklingen på området, så det finns tveklöst anledning att rannsaka den politik som förs. Jag vill hävda att det politiska stödet för regeringens filmpolitik är svagt, inte starkt som det lät i svaret från Amanda Lind. När regeringen lade fram sin filmproposition för ett antal år sedan underkändes politiken på en rad punkter. Hela sju tillkännagivanden riktades från riksdagen. Det är sanningen; riksdagen ville se en helt annan inriktning.

Kritiken har inte upphört med tiden. Regeringen kritiserar för hur filmbranschen har exkluderats från mycket i den helförstatligade filmpolitiken via de branschråd som man menar inte fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Regeringen kritiseras för att man inte tar tag i frågan om produktionsincitament, vilket gör att Sverige missgynnas i den internationella konkurrensen och förlorar såväl kulturellt som ekonomiskt.

Sist men inte minst: Regeringen kritiseras även för identitetspolitik och en styrning åt vänster när det gäller hur stöd delas ut via Svenska Filminstitutet.

Jag skulle vilja uppehålla mig just vid frågan om identitetspolitiken. Det är en kritik som har intensifierats i debatten mot bakgrund av den allvarliga statistiken från biograferna. Att döma av hur Biografägareförbundet ser på saken finns problem med att Filminstitutet satsar på det sätt man gör på mångfald. I en debattartikel i DN från december 2019 skriver Peter Fornstam, ordförande i Sveriges Biografägareförbund följande: ”Men om fokus bara ligger på mångfald, och man exkluderar erfarenhet och kunskap, blir urvalet för enögt. Då sjunker kvaliteten på filmerna, vilket vi tror är en delförklaring till dagens situation.”

Jag skulle vilja fråga minister Amanda Lind om hon tror att det ligger något i kritiken om mångfald som framförs från Sveriges Biografägareförbund apropå krisen för svensk film på biograferna.

Anf. 33 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tack, Jonas Andersson, för interpellationsdebatten i en väldigt aktuell politisk fråga om svensk film!

Som jag sa i mitt svar är det självklart inte bra att besöken på svensk film på bio har minskat. Jag tycker ändå att det finns anledning att nyansera bilden av att svensk film generellt skulle befinna sig i kris. Det var jag också inne på. Svensk film belönas runt om i världen. Vi har svensk film som når ut väldigt brett, både på bio och via andra visningsfönster. Om man tittar på statistiken för de senaste tio åren kan man se att det totala antalet biobesök har hållit sig stabilt – medel över tio år är 16,7 miljoner besök per år. Vi vet att utbudet av utländsk film som har biografpremiär har ökat kraftigt. Vi vet att det kan påverka tendensen också för svensk film på bio.

Med det sagt vore det såklart önskvärt att fler tog del av svensk film även på bio. Jag tror att det uppdrag som vi nu har gett, att Myndigheten för kulturanalys är ansvarig statistikmyndighet, kan ge oss en bredare bild av hur den svenska publiken tar del av svensk film. Det är ett underlag för den fortsatta diskussionen om hur vi kan stärka svensk film framöver.

Jonas Andersson citerar ur en debattartikel. Jag har själv inte läst den. Han uttrycker det som att fokus ligger enbart på mångfald, inte på kvalitet. Det ska vara ett uttalande från Sveriges Biografägareförbund. Det påståendet är fullständigt felaktigt, och jag hoppas att Jonas Andersson inte baserar sin politik enbart på åsikter från en aktör som framförs i en debattartikel.

Vi har en vision för svensk filmpolitik som lyder så här: ”Svensk film ska ha hög kvalitet och uppvisa sådan bredd och mångfald av berättelser att den angår alla. Svensk film ska vara ett självklart och tillgängligt val för publiken i hela landet och attraktiv internationellt.”

Vi har också ett antal målsättningar som riksdagen har antagit och som jag bedömer att det finns bred uppslutning bakom. De liknar i stora delar de mål som fanns under den tid då vi hade filmavtal. Ett av de målen är detta: ”Jämställdhet och mångfald präglar filmområdet.”

Vi har den typen av ambitioner för svensk kulturpolitik – jämställdhet och jämlikhet, som också är grundstenar i vår demokrati, och att alla oavsett bakgrund och kön ska känna att filmbranschen är något för dem och inspireras att ta plats på vita duken eller för den delen bakom kameran. Att det är generella målsättningar ser jag som tämligen okontroversiellt och dessutom i linje med de tidigare målsättningar som filmavtalen hade.

Detta ska dock inte prägla besluten om enskilda projekt. Det vet Jonas Andersson, hoppas jag. Där ska armlängds avstånd råda. Där ska kvalitet och kompetens styra. Exakt hur stöden fördelas är upp till Filminstitutet. Men det finns absolut ingen koppling däremellan.

Hur begrepp som kvalitet ska tolkas och vad kvalitet är, det är inte upp till filmpolitiken eller regeringen att avgöra. Filminstitutet och branschen för en levande diskussion om detta, och så bör det vara.

Jag vill ställa en motfråga till Jonas Andersson. I er budgetmotion aviserade ni att ni vill dra ned filmstödet med 100 miljoner kronor. Det är ungefär 20 procent av det totala stödet till filmen som den statliga filmpolitiken ger. Min fråga till Jonas Andersson är på vilket sätt det främjar svensk films utveckling framåt.

Anf. 34 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna vill se ett nytt och moderniserat filmavtal. Det framgår tydligt av våra riksdagsmotioner. Våra beräkningar förhåller sig till de kostnader för filmavtalet som fanns innan den helförstatligade politiken infördes. Exempelvis låg filmstödet i regeringens budget för 2016 på 335 miljoner kronor.

För att gå in på den andra delen som Amanda Lind tar upp kan jag garantera henne att det jag säger är väl förankrat i Sverigedemokraternas politik. Men givetvis tycker jag att det är intressant om andra, viktiga aktörer på området landar i den typ av slutsatser som jag lyfter fram.

Det är mycket riktigt så som Amanda Lind säger att ett av regeringens filmpolitiska mål är att jämställdhet och mångfald ska prägla filmområdet. Jag tycker att det låter ganska harmlöst när man bara hör det på det sättet. Men av detta följer ju en styrning och en politisk inriktning i övrigt från regeringens sida som har lett till att svensk filmpolitik har detaljstyrts mycket åt vänster.

Till exempel ser Filminstitutet mångfald som en kvalitativ aspekt redan vid stödgivningen. För att få stöd till filmprojekt från Filminstitutet krävs i praktiken ”rätt” uppsättning kön och hudfärg på personerna som medverkar i produktionen. Filmkonsulenterna hos institutet ska i praktiken säkerställa att ”rätt” värderingar framträder i de projekt som får stöd.

Filminstitutet har ju mål om att man ska ha hälften kvinnor och hälften män framför och bakom kameran. Anna Serner, som är vd för Svenska Filminstitutet, har för ett par år sedan till och med hotat med att dra in allt stöd till manliga filmskapare. Söker man stöd granskas ens filmprojekt därefter. Det gäller helt enkelt att anpassa sig till de vänsterpolitiska idéerna om man vill ha något stöd.

När Filminstitutet gör bedömningar om jämställdhet räknar man dock bort de personer som identifierar sig som något annat än man eller kvinna. Det gör att målen om könsfördelning blir något röriga och godtyckliga, minst sagt.

Som om detta inte vore nog har institutet till och med verkat för att införa obligatoriska politiserade utbildningar i normkritik för alla som vill erhålla filmstöd. Efter hård kritik ändrade man sig dock till att dessa utbildningar bara ska erbjudas i stället för att vara tvingande. Det är ju knappast en miljö som lägger en bra grund för konstnärlig frihet och kreativitet. Tvärtom är det en hämmande miljö som likriktar åt vänster. Detta är illa nog i sig, men som Sveriges Biografägareförbund framhållit kan det också försämra svenska filmers chans att leverera på biograferna.

Detta sker med regeringens goda minne. Det är det som är så viktigt att komma ihåg. Det är faktiskt ni som är ansvariga, Amanda Lind.

Med anledning av det vill jag fråga: Varför ska Sverige ha en politiserad detaljkontroll av filmpolitiken på det sätt som jag har lyft fram här med filmkonsulenter som ska agera politiska kommissarier, hota med att dra in stöd till personer som har ”fel” kön och så vidare? Ser inte ministern att den typen av miljö hämmar konstnärlig frihet och kreativitet, som annars skulle kunna ge svensk film ett lyft på biograferna?

Anf. 35 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Först måste jag säga att jag tycker att det är häpnadsväckande att Jonas Andersson pratar om jämställdhet som en vänsterfråga.

Att det ska finnas en ingång för dig vem du än är, att du oavsett kön och bakgrund ska känna att filmen kan vara något för dig, den strävan har vi haft under många mandatperioder – även under tiden då vi hade filmavtal, vilket jag förstår är något som Jonas Andersson tycker att vi ska återgå till. Det ser jag som helt okontroversiellt och som en positiv strävan i ett samhälle där din bakgrund inte ska spela någon roll för dina möjligheter att ta plats både framför och bakom kameran.

Med det sagt vill jag vara tydlig där: Det ska inte styra det konstnärliga innehållet. Kompetens och kvalitet ska vara i centrum.

Det är Filminstitutet som, helt i linje med principen om armlängds avstånd mellan politik och institutioner, fattar beslut om vilka filmer som får stöd. Filminstitutet ska dessutom utse råd med sakkunniga som ska bistå i utformningen av de filmpolitiska stöden. Det är en fråga som Filminstitutet självklart måste jobba med i löpande och nära dialog med branschen, vilket man också gör.

Jonas Andersson tar upp frågan om branschråden, som inte har fungerat så bra. Det är sant att branschråden var ett av de områden där Statskontoret pekade på att det fanns utmaningar. De hade inte utformats och landat helt optimalt. Nu vet jag att Filminstitutet har skruvat på detta. Det är också något som vi har fört dialog om under året, och både jag och de representanter från branschen som jag pratat med har förhoppningar om att branschråden ska funka bättre framöver.

Vi måste komma ihåg att när den nya filmpolitiken formulerades var syftet att få till dels en stabil finansiering och dels goda samverkansformer för filmen framåt. De gamla filmavtalen ansågs ha spelat ut sin roll och inte fungera på ett optimalt sätt.

Den nya politiken togs fram efter en lång fas av dialoger och utredningar och har nu varit i kraft under ett antal år. Den filmpolitiska visionen är bred såtillvida att man sätter kvaliteten i centrum men också vill att den svenska film som produceras ska ha förutsättningar att nå alla, oavsett vem man är och var man bor i Sverige – bredd och spets.

Målen liknar i hög grad de mål som fanns under filmavtalets tid. Vi har säkrat ett armlängds avstånd mellan politiken och utförandet eftersom Filminstitutet agerar självständigt vad gäller stödgivningen och dessutom i de råd man tillsätter har olika aktörer med sig i besluten om stöd.

Omställningen av filmpolitiken var ett stort steg, och precis som alla reformer har den fört med sig både framgångar och bakslag. Den behöver tid att landa, och nu när den är en statlig politik, som andra delar av kulturpolitiken, behöver vi löpande utvärdera detta. Den åsikten delar vi helt.

Men att i sitt budgetförslag för 2020 ta bort 100 miljoner till filmen och tro att det ska gå att utforma ett nytt filmavtal utifrån ingenting köper jag inte. Detta skulle innebära en slakt av filmanslagen. Det är klart att det skulle innebära en förändring och en försämring av svensk films förutsättningar.

Anf. 36 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD):

Fru talman! Tack, Amanda Lind, för svaret! Jag välkomnar såklart en förbättring gällande branschråden. Vad gäller hur vi ser på filmstödet och de nivåer vi ligger på, exempelvis i år, är de ändå högre än 2016 i regeringens budget. Den kritiken förstår jag inte riktigt, om jag ska vara ärlig.

I anslutning till frågan om hur dagens politiserade detaljstyrning i filmpolitiken påverkar svensk films framgång på biograferna vill jag lyfta frågan ur ett lite bredare perspektiv. Amanda Lind och andra regeringsföreträdare har återkommande gett sig på Sverigedemokraterna med anklagelser om att vi skulle vilja begränsa konstnärlig frihet, komma med politiska diktat i kulturen och så vidare. Amanda Lind har till och med kallat Sölvesborg för ett skräckexempel med hänvisning till kulturpolitiken.

I själva verket är Sölvesborg naturligtvis en mycket mer välmående kommun än många av de dystopier som Miljöpartiet har varit med och skapat, där det sprängs och skjuts var och varannan dag samtidigt som bidragen skjuter i höjden. Det är regeringens kulturpolitik som är ett skräckexempel. Man kastar jättstenar i glashus när man angriper Sverigedemokraterna på detta sätt.

Se bara hur det har gått med den helförstatligade filmpolitiken! De kommersiella framgångarna och framgångarna hos svenska folket uteblir på biograferna. I stället hårdatsatsar man på vänstervridna idéer om jämställdhet och mångfald. Budskapet från regeringen är att det är viktigt att hålla sig inom åsiktskorridoren om man vill ha några bidrag och komma sig fram i Filmsverige.

Med anledning av detta vill jag fråga: Kan det vara så att regeringen och Amanda Lind ger sig på sverigedemokratisk kulturpolitik och Sölvesborg för att rikta fokus bort från den politiska detaljstyrning som sker på kulturpolitiska områden som man själv är ansvarig för?

Anf. 37 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jonas Andersson försöker, genom att utgå från statistiken över biografbesök gällande svenska filmer under ett år, utmåla det som att hela den svenska filmen och den svenska filmpolitiken är i kris. Detta är svagt.

Att hänvisa till de övergripande kulturpolitiska målsättningar som är helt gängse – att på ett övergripande plan jobba för jämställdhet och mångfald, naturligtvis utan att styra innehållet – är häpnadsväckande.

Vi vet att vi lade om filmpolitiken. Det krävdes ett stort arbete, och nu har vi säkrat stabila förutsättningar och stabil finansiering – en finansiering som Sverigedemokraterna vill raserar.

Man har högt tonläge i debatten. Man talar om produktionsrabatter, som såklart vore bra; det är inte bra för Sverige att vi inte har detta. Fanns produktionsrabatten med i Sverigedemokraternas budgetförslag för 2020? Svar nej. Stenarna i glashuset är många från Sverigedemokraternas sida.

Sölvesborg nämns som exempel. Där pekar man ut en särskild genre på konstområdet: utmanande samtidskonst eller menskonst, som den sverigedemokratiska kulturnämndsordföranden raljerande och svepande kritiserar och inte vill ha i det offentliga rummet i Sölvesborg. Det är som att vi inom filmpolitiken skulle peka ut en viss genre och säga: Detta ska inte få stöd. Så gör vi inte.

Det är Filminstitutet som avgör vilka projekt som får stöd. En bred dialog mellan olika aktörer i branschen är självklar för att den svenska filmen ska kunna utvecklas starkt framåt. Jag och regeringen kommer att ta vårt ansvar. Vi ska fortsätta föra dialog med branschen och fortsätta att kontinuerligt utvärdera den svenska filmpolitiken. Men att, som Jonas Andersson vill, slakta anslagen till svensk film, är inte en hållbar lösning framåt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2019/20:74 Genomförande av EU:s direktiv om automatiskt utbyte av upplysningar som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang

2019/20:79 Presentation av betalningssätt vid marknadsföring av betaltjänster online

2019/20:80 Ersättningsbeloppet i insättningsgarantin och vissa andra frågor

EU-dokument

COM(2020) 27 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet Hur konferensen om Europas framtid kan se ut

COM(2020) 37 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén Kommissionens arbetsprogram 2020 En ambitiösare union

Motioner

med anledning av prop. 2019/20:67 Användningsförbud och avskyltning av fordon med obetalda felparkeringsavgifter

2019/20:3483 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD)

2019/20:3484 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD)

Följande interpellationer hade framställts:

den 31 januari

2019/20:294 Digitala verktyg och skärmtid för barn i förskolan

av *Guðrun Brunegård* (KD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

den 3 februari

2019/20:295 Otrygga anställningar

av *Ciczie Weidby* (V)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:296 Rätten att studera för personer med funktionsvariationer

av *Ilona Szatmari Waldau* (V)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2019/20:297 En biståndspolitik för jämlikhet

av *Yasmine Posio* (V)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:298 En jämlik förskola

av *Daniel Riazat* (V)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:299 Det nya reseavdraget

av *Eric Palmqvist* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:300 Bistånd som styrmedel för stärkt återvändande

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:301 Sveriges arkivpolitik

av *Aron Emilsson* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 31 januari

2019/20:854 Sveriges beredskap vid pandemiutbrott

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:855 En ny materielförsörjningsstrategi

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:856 Hyresnivåer vid nyproduktion vid fri hyressättning
av *David Josefsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

**2019/20:857 Dispensmöjligheter för djursjukvårdare med arbetslivs-
erfarenhet**

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:858 Körimulator vid VTI

av *Betty Malmberg* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:859 Sydsamiska mötesplatser för unga

av *Cassandra Sundin* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:860 Säkerhetsrutiner kring tjänstetelefoner

av *Caroline Nordengrip* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

den 3 februari

2019/20:861 Underhåll av vägar

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:862 Mälardalens tekniska universitet

av *Pia Steensland* (KD)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

**2019/20:863 Genetiska självtester för barn utanför hälso- och sjuk-
vården**

av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:864 Taiwans samverkan med WHO

av *Hans Rothenberg* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:865 Postnord

av *Lars Hjälmered* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:866 Aktieägartillskott för att rädda Postnord

av *Lars Hjälmered* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:867 Tvärspåret mellan Arvidsjaur och Jörn

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:868 Ändrade EBO-regler

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:869 Elmarknadens utformning

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 14.55.

Prot. 2019/20:68
4 februari

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 13 anf. 18 (delvis)
och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Anmälan om gruppleddare för partigrupp	1
§ 5 Anmälan om ersättare för gruppleddare för partigrupp	1
§ 6 Anmälan om ledamot i Europaparlamentet.....	2
§ 7 Meddelande om frågestund	2
§ 8 Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	2
§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 10 Ärenden för bordläggning	3
§ 11 Svar på interpellation 2019/20:277 om isolering och långa häktningstider	3
Anf. 1 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	3
Anf. 2 ERIK OTTOSON (M)	4
Anf. 3 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	5
Anf. 4 ERIK OTTOSON (M)	6
Anf. 5 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	7
Anf. 6 ERIK OTTOSON (M)	8
Anf. 7 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	9
§ 12 Svar på interpellation 2019/20:272 om ytterligare insatser mot våld och hedersrelaterat förtryck mot barn	10
Anf. 8 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP).....	10
Anf. 9 JUNO BLOM (L).....	11
Anf. 10 SARA GILLE (SD).....	12
Anf. 11 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	13
Anf. 12 JUNO BLOM (L).....	14
Anf. 13 SARA GILLE (SD).....	15
Anf. 14 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	15
Anf. 15 JUNO BLOM (L).....	16
Anf. 16 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	17
§ 13 Svar på interpellation 2019/20:258 om Transportstyrelsens företagskontroller	17
Anf. 17 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	17
Anf. 18 THOMAS MORELL (SD).....	18
Anf. 19 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	19
Anf. 20 THOMAS MORELL (SD).....	19
Anf. 21 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	20
Anf. 22 THOMAS MORELL (SD).....	21
Anf. 23 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	22
§ 14 Svar på interpellation 2019/20:285 om åtgärder för att begränsa svarttaxi.....	22
Anf. 24 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	22
Anf. 25 THOMAS MORELL (SD).....	23
Anf. 26 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	24
Anf. 27 THOMAS MORELL (SD).....	25
Anf. 28 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	26

Anf. 29 THOMAS MORELL (SD).....	27	Prot. 2019/20:68
Anf. 30 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	27	4 februari
§ 15 Svar på interpellation 2019/20:279 om svensk		-----
filmindustri	28	
Anf. 31 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	28	
Anf. 32 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD)	29	
Anf. 33 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	30	
Anf. 34 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD)	31	
Anf. 35 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	32	
Anf. 36 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD)	33	
Anf. 37 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	33	
§ 16 Bordläggning.....	34	
§ 17 Anmälan om interpellationer.....	35	
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	35	
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 14.55.....	37	